

Združeno podjetje v luči kongresa samoupravljalcev

Drugi kongres samoupravljalcev v Sarajevu je sklenil dvodesetletno dobo rojstva, rasti in krepitve naše samoupravne družbene ureditve. Manifestativno je bila na tem kongresu ugotovljena življenjska moč in trdna volja delovnih ljudi, da se še z večjo vnemo in smelostjo na humani in demokratični način pođamo na širjenje samoupravne poti v prihodnost.

Ugotovljeno je bilo, da je naša samoupravna družba kljub spodrsrljajem in polenomu, ki so padala pod noge, krčila zastavljeno pot in trdna dosegla svojo polnoletnost. Družbeno gospodarska kriza, ki nas je zajela, ni taka, da je samoupravljalci ob večjem neposrednem vplivu ne bi mogli premagati. Gospodarske težave, ki

smeri, v kakšni strukturi in v kate- re konkretne objekte bomo vlagali sredstva za modernizacijo in širjenje poslovne dejavnosti.

Naše združeno podjetje že razpolaga s srednjeročnim razvojnim programom, ki pomeni specializacijo proizvodnje, delitev dela med tovarnami, modernizacijo sredstev za delo ter skladno s tržnimi po-

bo rigorozen poseg na področju investicij prvi večji ukrep, ki bo sledil II. kongresu samoupravljalcev. To pa seveda ne pomeni, da se bo investicijska dejavnost pri nas ustavila, pomeni pa sigurno, da bo selektivnost večja. Tudi naše združeno podjetje ne bo moglo iti mimo tega. Dostikrat smo se že opekli, zato se zlasti v prihodnje z ognjem ne bomo smeli več igrati. Vsako zavarovanje pred opeklinami je koristno zlasti za tiste, ki so ognju najbližji; zato v zvezi s kongresno resolucijo samoupravljalcev predlagamo:

1. Organizacije združenega dela so dolžne za investicijsko naložbo, ki je vezana na zadolževanje, izdelati investicijski program, ki zajema vse sestavine uredbe o investiranju, to je tržne analize, pregleda zmogljivosti obstoječih proizvodnih naprav, zagotovila surovinske osnove, izbora opreme in tehnologije, obsega predvidene proizvodnje, predvideni ekonomski učinek in finančno konstrukcijo naložb v osnovna ter obratna sredstva in drugo dokumentacijo.

2. Investicijski program mora pred predložitvijo bankam ali zunanjim partnerjem biti posredovan poslovnemu odboru podjetja.

Poslovni odbor bo za vsak investicijski projekt imenoval revizijsko komisijo, ki jo bodo obvezno sestavljali predstavniki treh organizacij združenega dela in direktorije ter po potrebi tudi zunanji strokovnjaki.

3. Poslovni odbor mora odrediti rok, do kdaj mora revizijska komisija zaključiti svoje delo, ter nato zadolžiti direktorijo, da se v realizacijo investicijskega programa aktivno vključi.

Obvezen pregled investicijskih programov bo zagotovil skladnost širjenja proizvodne dejavnosti z razvojnim programom podjetja; zagotovil bo specializacijo proizvodnje in delitev dela, kar je glavni smoter integriranih železarn; povečana bo varnost naložb ter s tem zmanjšano tveganje za glavne oblikovalce investicijskega programa; olajšano bo delo pri dodatnem pregledu investicijskega programa v bankah ter razširjanje tvarina za uspešnejše zagotavljanje kreditnega zahtevka od strani predlagatelja in vodstva podjetja; zato prosimo delavski svet, da predlog odobri s tem, da podoben predpis izda poslovni odbor.

Štórski ŽELEZAR

Leto X. — Št. 5

25. maja 1971

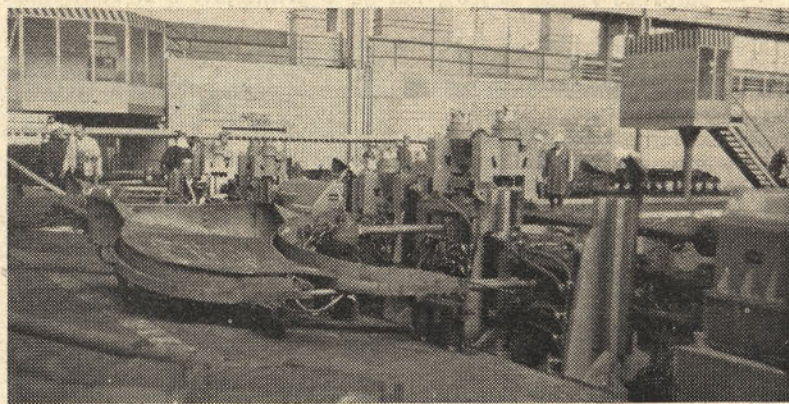
se kažejo v visoki stopnji inflacije, v velikem zunanjetrgovinskem deficitu in nelikvidnosti gospodarstva, niso odraz slabosti samoupravnega sistema, temveč premajhnega neposrednega vpliva samoupravljalcev na gospodarske tokove zlasti na področju razširjene reprodukcije. Če je v mladostni dobi samoupravnega sistema nezaupanje bilo še opravičljivo, nas odslej, ko smo že vstopili v zrelostno samoupravno dobo, kongresna resolucija obvezuje, ustavne spremembe pa nas bodo prisilile, da brez privolitve samoupravljalcev ne bomo mogli vršiti investicijske dejavnosti, niti na konto drugega, niti na račun neposrednih samoupravljalcev.

Grešili bi, če bi trdili, da tudi pri širjenju naše proizvodne tvornosti strukturalno in tehnološko nismo imeli spodrsrljajev. Res je, da nas objektivni vzroki v prvi vrsti opravičujejo, ne morejo pa zamegliti težav v našem ekonomskem položaju, ki niso posledica zunanjih vplivov niti vrzeli gospodarskega sistema, temveč izključno posledica subjektivnih slabosti nas samih, predvsem pa tistih, ki smo pri strukturi naložb v osnovna in obratna sredstva ter izbiri tehnologije in objektov neposredno odločali. To, da so delavski sveti odobravalni načrte in najetje investicijskih kreditov, še ne pomeni, da je samoupravljalce resnično bil prisoten pri odločanju za širjenje poslovne dejavnosti, zato mu tudi ne moremo predpisati nobene krivice.

Investicije so vedno tvegane, zato sta razsodnost in smelost pogoj vodenja razvojne politike. Osnovne kreatorje povečevanja proizvodnje moramo toliko zavarovati, da razširjena reprodukcija, ki je gonilo napredka, ostaja sestavina podjetniške dejavnosti. Vemo, da so to bili in da bodo tudi v prihodnje strokovni delavci tovarn in podjetja, nujen pa bo večji neposredni vpliv samoupravljalcev pri končnem odločanju, v kateri

trebami postopno povečevanje in strukturalno spreminjanje proizvodnje. S tem pa je na razvojni poti napravljen še visok korak. Za vsako posamezno investicijsko odločitev, zlasti za tiste, ki presega višino 2 milijona din naložb v osnovna sredstva, je treba izdelati investicijski program, ki vsebuje vse sestavine širjenja podjetniške dejavnosti od analize tržišča, zagotovljene surovinske osnove do izbora tehnologije, obsega predvidene proizvodnje in predvidene donosnosti naložb. Ni dvoma, da morajo v investicijskim programom biti seznanjeni v prvi vrsti tisti, ki bodo od takega širjenja poslovne dejavnosti dobili večje prejemke in bodo deležni povišanih skladov, ali pa si bodo nakopali dodatna bremena, katera jim bodo odnašala celo sredstva, pridobljena na dotedanji dejavnosti. Zlasti v železarstvu so redke investicijske naložbe, kjer ni potrebna kreditna pomoč zunanjih faktorjev, bank itd., zato je normalno, da združeno podjetje posreduje in podpira zahtevke organizacij združenega dela na njihovi razvojni poti. Pri tem pa se vodstvo podjetja nahaja v neugodnem položaju vse dotlej, dokler ni bilo ugotovljeno, da je predloženi investicijski program usklajen z razvojnim programom podjetja in dokler ni ugotovljeno, da investicijski program zagotavlja poslovnih uspeh. Šele takrat vodstvo podjetja lahko podpira in z upravičenostjo zahteva odobritev kredita ali kreditnih olajšav za določeno investicijsko naložbo. Le takrat, ko bodo pri pregledu in ocenjevanju investicijskih programov prisotni predstavniki vseh organizacij združenega dela in po potrebi tudi zunanji strokovnjaki, bo možno pred oblastjo in bankami zagovarjati posamezne kreditne zahteve.

Neučinkovite in finančno nepokrite investicije so glavni razlog gospodarske krize, ki jo preživljamo, zato ni nobenega dvoma, da

Nova proga 300 v valjarni II

Poslovanje v I. četrletju 1971

Leto 1971 naj bi pomenilo vstop v stabilizacijo našega gospodarstva. Potem, ko smo doživeli neuspeh leta 1965 zasnovane gospodarske reforme in namesto izravnave zunanjetrgovinske plačilne bilance po- viševali letni devizni deficit, namesto stabilizacije cen na svobodnem tržišču stopnjevali inflacijo in namesto prilagojevanja s proizvodnjo nadnormalno povečevali vse vrste potrošnje od osebne, splošne do investicijske, smo bili primorani pristopiti k umirjenju gospodarskih in družbenih tokov. V prvem naletu za stabilizacijo gospodarstva so bili administrativni posegi edini izbor. Po sklenitvi 1. četrletja pa moramo na žalost ugotoviti, da so učinki prvih ukrepov za stabilizacijo nasprotni željam. V primerjavi z istim obdobjem leta 1970 smo v obdobju januar — marec dosegli:

	Slovenija	SFRJ
— industrijska proizvodnja		
— fizični obseg	110,9	111,3
— realizacija	126,—	121,2
— investicije v osnovna sredstva	132,7	122,5
— sklad nominalnih OD	122,6	123,2
— cene življenjskih potrebščin	111,3	113,0
— uvoz blaga	140,—	145,—
— izvoz blaga	99,—	100,—

Na podlagi teh podatkov se vidi nezmanjšana konjunktura in vse posledice pregretega gospodarstva. Ukrepi v obliki pologov, ki naj bi zmanjšali uvoz, in devalvacijo dinarja, ki naj bi povečala vzpodbudo za izvoz, so celo pospešili deficit blagovne izmenjave, saj je ob stagniranem izvozu uvoz porastel za celih 45%, po štirih mesecih pa primanjkljaj že dosegel fantastično število blizu 8 milijard din ali 66% celotnega primanjkljaja leta 1970.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Poslovanje v I. četrtnetju 1971

Vsak gospodarstvenik se mora zresniti nad takimi podatki. Problema sigurno ne bomo rešili, dokler bomo preganjali le posledice, ne pa odpravljali vzroke takega stanja v našem gospodarstvu.

Res je, da je preobremenjenost proizvodnje eden od glavnih razlogov, res pa je tudi, da smo v našem tržnem gospodarstvu spekulativnemu ustvarjanju dohodka dali tako veljavo, da ustvarjalno delo postaja nezanimivo, predvsem pa nedonosno. Zakon poceni kupiti in drago prodati ni prisoten samo v čisti trgovski dejavnosti, temveč skoraj v sleherni proizvodni dejavnosti in prav od »njegovega spoštovanja« je odvisna akumulativnost gospodarskih organizacij. Ker na sistemu še nismo doživeli nobenih sprememb, niso nastale tudi spremembe v našem poslovnem obnašanju, ki vsebuje vse drugo, le moralne vrline ne. Dvoličnost je pri nas normalen pojav, do katere tudi sami nismo imuni. Medtem ko istočasno govorimo, kakšna je to stabilizacija, ko pa cene vendar rastejo, sami temu procesu prispevamo največ.

Železarne so bile v času gospodarske reforme opeharjene. Maksimirane cene so ob inflaciji imele neugodne posledice tako pri oblikovanju primernih osebnih dohodkov, odvajanju primerne amortizacije, pri akumulativnosti, ki je skopnela, leta 1967 in 1968 pa so bile celo razumljivo, opravičljivi pa tudi zadnji posegi na področju cen. Prihodnost bo pokazala, ali nismo pri tem vendar šli predaleč. Kritika na ki so v svojem težkem ekonomskem položaju ostale osamljene, je raugotovljene visoke poslovne izgube. Nezaupanje delovnih skupnosti, sedanje obnašanje železarn je zlasti prisotna v Sloveniji, kar je razumljivo, saj v naši republiki trošimo preko 720.000 t blagovne proizvodnje železarn, ali na 8,4 % prebivalcev 26 % jekla. Tako v skupščinskih domovih, asociacijah in političnih organizacijah že obravnavajo metodo, ki smo se je poslužili, glavni predmet napada pa je sporazumevanje med proizvajalci in »uporabniki« kot sredstvo za poviševanje cen.

Poslovni rezultati Združenega podjetja slovenske železarne, doseženi v I. četrtnetju letošnjega leta, so zaradi doseženih premikov na področju cen primerljivi le v fizičnem obsegu. Na žalost moramo konstatirati, da na tem področju rezultati niso posebno razveseljivi. Iz biltena ZPSŽ je razvidno, da je bilo izdelanega:

— surovega železa 42.026 t, kar je v primerjavi s I. četrtnetjem 1970 98 %;

— surovega jekla 169.457 t, kar je v primerjavi s I. četrtnetjem 1970 109 %;

— skupne proizvodnje 525.668 t, kar je v primerjavi s I. četrtnetjem 1970 101 %.

Posamezne železarne pa so skupne proizvodnje dosegle:

— Jesenice 377.566 t, kar je v primerjavi s I. četrtnetjem 1970 99 %;

— Ravne 97.063 t, kar je v primerjavi s I. četrtnetjem 1970 107 %;

— Štore 51.039 t, kar je v primerjavi s I. četrtnetjem 1970 110 %.

Blagovne proizvodnje so dosegle:

— Jesenice 87.381 t, kar je v primerjavi s I. četrtnetjem 1970 99 %;

— Ravne 28.716 t, kar je v primerjavi s I. četrtnetjem 1970 117 %;

— Štore 21.131 t, kar je v primerjavi s I. četrtnetjem 1970 111 %.

S tem je združeno podjetje doseglo 137.228 t blagovne proizvodnje, kar je 4 % več kot leto poprej.

Drugačni pa so podatki pri realizaciji. Te je celotno podjetje doseglo 457.186.000 din ali 27 % več kot v istem obdobju lani.

— Jesenice so na 2 % nižjo odpremo realizirale 272.175.000 din ali 22 % več;

— na Ravnah je realizacija znašala 127.147.000 din ali 29 % več;

— v Štoreh pa 57.864.000 din ali celih 47 % več.

Iz razlike med odpremo in realizacijo se jasno vidi, da je najbolj prisoten premik cen izdelkov. Le del povišanih poprečnih cen, ki so se dvignile na Jesenicah za 24, na Ravnah za 9 in v Štoreh za 26 %, je posledica strukturalnih sprememb proizvodnje, opuščanja nerentabilne proizvodnje in povečanja proizvodnje donosnejših izdelkov, glavni delež pa je v povišanju cen, doseženem v teku leta 1970 in v I. četrtnetju letošnjega leta.

Del povišanja eksterne realizacije je tudi posledica znižanega izvoza. Ta je letos znašal 1.824.588 dolarjev, kar je le 82 % letnega načrta. Brez blagovne izmenjave je združeno podjetje doseglo 1.767.826 dolarjev ali 71 % načrtovanega izvoza. Najbolj so zaostale Jesenice, ki so dosegle le 22 %, nato Ravne s 76 % in Štore s 83 %.

Ugoden podatek za naše podjetje kaže produktivnost dela. Medtem ko smo v I. četrtnetju lanskega leta imeli zaposlenih 11.725, je letos to število padlo na 11.622 ali skoraj za 1 %. Padec pa je v resnici samo na Jesenicah, in sicer od 5.925 na 5.654 ali za 4,7 %. Ravne so ostale na isti višini, Štore pa so stalež povečale, kar je v zvezi z novim obratom valjarne razumljivo, od 2.137 na 2.305 ali za 7,3 %.

Izračunana produktivnost na blagovno proizvodnjo v primerjavi s poprečjem leta 1970 je porasla na Jesenicah za 4 %, na Ravnah za 4 % in v Štoreh za 3 %, kar z celo združeno podjetje pomeni 10,9 t gotovega blaga na zaposlenega mesečno, ali 4 % več kot lani.

Združeno podjetje slovenske železarne je tipično devizno deficitarno podjetje, ki je z velikim delom svojih surovin, pomožnega materiala in rezervnih delov vezano na uvoz. Z večjo prisotnostjo na zunanjih tržiščih bodo organizacije združenega dela morale prispevati svoj delež za zmanjšanje deviznega deficita. Odstraniti bi morali ozko spekulativno miselnost, da izvoz zmanjšuje dohodek, saj se moramo zavedati, da za gospodarstvo dolar na svobodnem tržišču že kotira 21,— din.

Pri poviševanju cen naših izdelkov, zlasti tistih, doseženih preko sporazumov s trgovci, bi se morali zavedati nevarnosti kratkotrajnosti učinkov takih posegov. Upravičeni smo bili na tako regulacijo prodajnih cen jekla, ki ob normalni proizvodnji in produktivnosti omo-

goča sorazmerne osebne dohodke zaposlenih, primerno stopnjo amortizacije in tak presežek dohodka, ki omogoča redno vzdrževanje in izboljšano obnavljanje sredstev za delo. Cene, ki uspravajo delovno skupnost v proizvodni ustvarjalnosti, so običajno le kratkoročno sladke. Vprašljivo je tudi, ali je možno cene v črni metalurgiji dvigniti na raven, ki v celoti zagotavlja razširjeno reprodukcijo. To bi nam tudi preprečevalo realizacijo zahtevka za odložitev anuitet dolgoročnih kreditov, predvideno za realizacijo srednjeročnega razvojnega programa.

Proizvodni dosežki meseca aprila, ki bodo podani na seji delavskega sveta, bodo še bolj nazorno opozarjali na razsodnost pri izkoriščanju vseh možnosti, ki nam jih je družba dala. Že v lastni hiši se je pokazalo predvsem na Ravnah, da skokovit dvig cene jekla kot reprodukcijskega materiala potiska predelavo v izgubo, zato je tudi razumljiv odpor predvsem pri tisti predelovalni industriji, kjer vložek pomeni največji element proizvodnih stroškov. Res je, da nekatere cene naših končnih izdelkov niso v pravih odnosih in zlasti v primerjavi z uvozom daleč zaostajajo. Povečanje teh cen bo pogoj upravičenosti in rentabilnosti predelave v sklopu našega podjetja. Vprašljivo pa je, če bo možen tak premik, ki bo lahko kompenziral povečanje stroškov za povečano ceno jekla. Enostavno rečeno, iz zapostavljenega položaja je ob vstopu v stabilizacijo jeklo postalo atraktivna proizvodnja. To obdobje verjetno ne bo dolgo, ker bo prekinjeno ali z novim inflacijskim valom ali s posegom države. Tega se moramo zavedati takrat, ko gospodarimo s sedaj realiziranimi sredstvi. Stabilizaciji moramo tudi železarji prispevati svoj delež.

DELAVSKI SVET ZDRUŽENEGA PODJETJA

V ponedeljek, 17. maja se je v Ljubljani sestel delavski svet ZPSŽ na svojem 7. zasedanju.

Delavski svet je pri pregledu sklepov prejšnje seje ugotovil, da sklep o dokončni izdelavi lokacije za novo koksarno še ni pripravljen. Generalni direktor Gregor Klančnik je ob tem dal širše pojasnilo, iz katerega izhaja, da še niso sklenjene vse pogodbe, dogovorjen komunalni prispevek itd. ter zaradi tega še ne more biti predlog lokacije Goranina v Bakarskem zalivu dokončno potrjen.

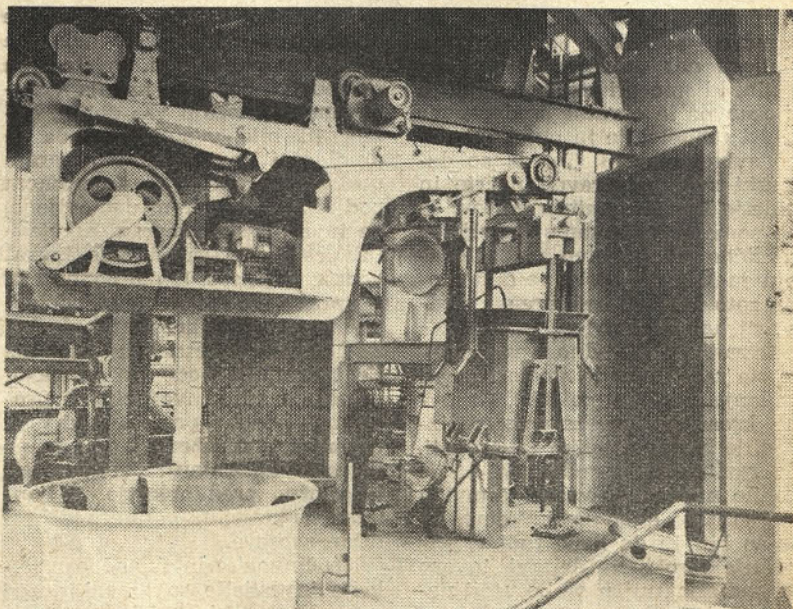
Predloženo poročilo poslovnega odbora je delavski svet potrdil, ravno tako je sprejel sklepni račun za leto 1970 ter poslovno poročilo za prvo četrtnetje letošnjega leta.

Za poslovanje v prvih štirih mesecih letošnjega leta je značilno, da finančna realizacija narašča, vendar skupna količinska proizvodnja v sorazmerju z višino realizacije ne kaže trenda dvigalja. Stališče delavskega sveta ob

tem je, da bi morale železarne stremeti tudi za večjo količinsko proizvodnjo, saj s tem ne koristimo samo sebi, temveč doprinesamo k uresničitvi stabilizacije glede na to, da se še velike količine jekla uvaža.

Med drugim je delavski svet obravnaval poročilo delegatov II. kongresa samoupravljalcev, sprejel pravilnik o 42-urnem delovnem tednu in načinu koriščenja števila dni letnega dopusta. Potrdil je tudi enotno članstvo Združenega podjetja slovenske železarne v nekaterih združenjih in organizacijah.

V direkciji je bil za direktorja financ imenovan dipl. ekonomist Andrej Cetinski, za direktorja za trg in tržne raziskave pa je bil imenovan dipl. ing. metalurgije Zdenko Leskovec. Poslovni odbor pa je na delovno mesto za koordinacijo nabave surovin imenoval dipl. ing. metalurgije Kosec Petra.

Zakladalne naprave na kupolkah v novi livarni

Samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov

Stalno ugotavljamo, da se osebni dohodki v posameznih delovnih organizacijah ne gibljejo v sorazmerju z gibanjem produktivnosti ter da se ne formirajo po delu in rezultatih dela. Vse te ugotovitve temeljijo na ocenah po občutku in torej niso izraz družbeno priznanih ekonomskih kriterijev, s katerimi bi bilo mogoče ugotoviti dejanske ekscese.

Da bi uredili delitev dohodka in osebnih dohodkov v skladu z doseženimi rezultati dela in po družbeno ekonomskih kriterijih, je skupščina SRS sprejela zakon o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov. Zakon nalaga delovnim ljudem v samoupravnih organizacijah, da s samoupravnimi sporazumi določijo in uskladijo osnove in merila za delitev dohodka in osebnih dohodkov, tako da čim dosledneje uresničijo načela delitve po delu. Merila morajo zagotavljati zlasti:

— da se sredstva za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb delavcev delijo sorazmerno z doseženimi rezultati dela;

— da so razlike med osebnimi dohodki delavcev istih ali sorodnih izobrazbenih skupin predvsem odraz razlik v delovni storilnosti in pogojih dela;

— tolikšno izdvajanje sredstev iz doseženega dohodka, da se krepí akumulativnost podjetij in splošen družbeni razvoj.

Delovne organizacije se morajo v samoupravnih sporazumih dogovoriti zlasti:

— o spodnji ravni sredstev za osebne dohodke po izobrazbenih skupinah ali poklicih, ki predstavljajo kalkulatívne osebne dohodke;

— o merilih za ugotavljanje poslovne uspešnosti, ki upoštevajo zlasti doseženi dohodek, število zaposlenih, vložena sredstva in kalkulatívne osebne dohodke;

— o merilih, ki spodbujajo prizadevanja za rast produktivnosti dela in poslovnih uspehov in ki čimbolj neposredno povezujejo osebne dohodke z gibanji te rasti;

— o najnižjem in najvišjem osebnem dohodku v podjetju;

— o merilih, po katerih se določajo sredstva za skupne potrebe delavcev;

— o merilih za določanje višine dnevnice, kilometrin, terenskih dodatkov, dodatkov za ločeno življenje.

Samoupravni sporazumi se sklepajo za organizacije združenega dela ene ali več dejavnosti, lahko pa tudi za organizacije določenega območja, ki zajemajo eno ali več občin. Organizacije združene dela določijo skupno komisijo, ki pripravi osnutek samoupravnega sporazuma. Samoupravni sporazum je sprejet, če da pristojni organ sindikata soglasje in če ga sprejemajo organi upravljanja udeleženk sporazumevanja v enakem besedilu.

SPLOŠNI DRUŽBENI DOGOVOR

Da bi se ustvarila potrebna podlaga za izdelavo samoupravnih sporazumov in za presojo sklad-

nosti sprejetih samoupravnih sporazumov, sklenejo splošne družbene dogovore z zakonom pooblaščenimi udeleženci (Izvršni svet Skupščine SRS, Gospodarska zbornica SRS, Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije).

S splošnim družbenim dogovorom se določijo merila in postopek za presojo in oceno skladnosti samoupravnih sporazumov z določbami zakona.

Ko delovne organizacije sprejmejo samoupravni sporazum, ga predložijo posebni komisiji, ki jo določijo podpisniki splošnega družbenega dogovora, da preizkusi ali je samoupravni sporazum v skladu z zakonom in splošnim družbenim dogovorom. Če so pogoji izpolnjeni, odredi komisija vpis v register.

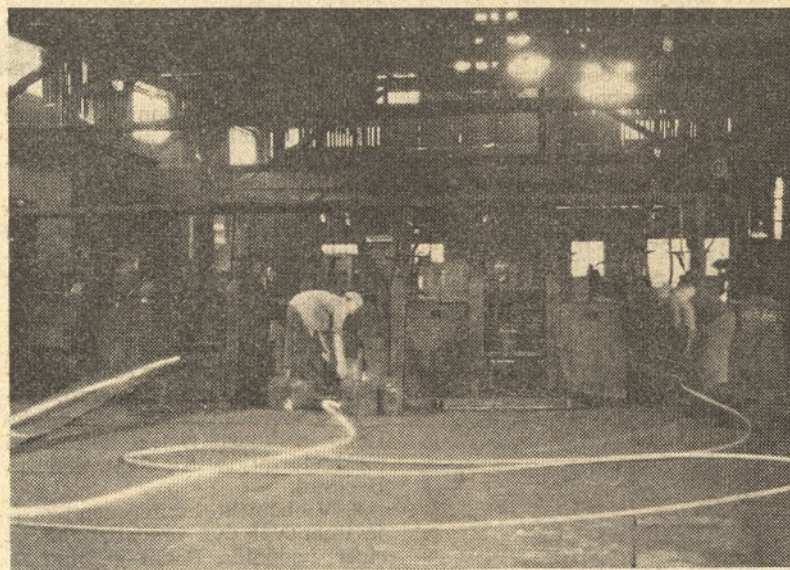
Ko je samoupravni sporazum sprejet in vpisan v register, se delovne organizacije, podpisnice samoupravnega sporazuma, ravnajo pri delitvi dohodka in osebnih dohodkov po določenih samoupravnega sporazuma. Delovna organizacija, ki ni pristopila k nobenemu samoupravnemu sporazumu, deli dohodek in osebne dohodke po določenih splošnega družbenega dogovora.

9. Metalurški inštitut Ljubljana.

10. Mariborska livarna Maribor. Formirana je bila komisija za sestavo osnutka samoupravnega sporazuma. Za predsednika je bil izvoljen ing. Arženšek (Železarna Jesenice).

Naloga članov komisije za sporazuma je, da poiščejo takšne stavo osnutka samoupravnega osnove in merila za delitev dohodka, ki bodo podpisnicam sporazuma zagotavljale osebne dohodke in akumulacijo v skladu z doseženimi rezultati dela. Predvsem morajo predlagati višino kalkulatívni osebnih dohodkov in višino sredstev za skupne potrebe ter določiti maksimalno višino dnevnic, nočnih, kilometrin itd. Določiti morajo tudi merila za delitev ostanka dohodka na sredstva za stimulatívni del dohodka in na sredstva za akumulacijo. Komisija bo morala predvideti tudi višino dodatkov na kalkulatívne osebne dohodke glede na pogoje dela v črni metalurgiji (težina dela, nočno, popoldansko in nedeljsko delo, itd.).

Skupna višina sredstev za osebne dohodke bi se po samoupravnem sporazumu formirala po naslednjih kriterijih:

Staro, vroče, težko toda še vedno rentabilno

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

Delovne organizacije določene panoge ali določenega območja sklenejo samoupravni sporazum o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov. Samoupravni sporazum naj bi zagotovil, da se dohodek in osebni dohodki delijo v skladu z doseženimi rezultati dela in po enotno določenih merilih in osnovah.

Po predlogu Republiškega sindikata Slovenije naj bi en samoupravni sporazum sklenila naslednja podjetja črne in barvne metalurgije:

1. Z. P. Slovenske Železarne.
2. Železarna Jesenice.
3. Železarna Ravne.
4. Železarna Štore.
5. IMPOL Slov. Bistrica.
6. TGA Kidričevo.
7. Cinkarna Celje.
8. Tovarna dušika Ruše.

— kalkulatívni osebni dohodki, ki jih določa Splošni družbeni dogovor in ki se ugotavljajo na osnovi predvidene (pri proizvodnih delavcih) in dejanske (neproizvodni delavci), kvalifikacijske strukture zaposlenih;

— dodatki za pogoje dela v črni metalurgiji (dodatke predlaga komisija);

— stimulatívni del osebnih dohodkov, ki se ugotavlja v odvisnosti od doseženega dohodka, tako da se vzporedno s povečevanjem osebnih dohodkov zagotovi tudi primerno povečevanje sredstev za akumulacijo. Merila za ugotavljanje stimulatívne dela osebnega dohodka predlaga komisija v skladu s pogoji za ustvarjanje akumulacije v podjetjih črne metalurgije.

Komisija meni, da je za podjetja črne metalurgije treba s sa-

moupravnim sporazumom predvideti tolikšno višino kalkulatívni osebnih dohodkov in dodatkov, da bo po teh dveh osnovah formiran primeren delež sredstev za osebne dohodke. Stimulatívni delež bi bil manjši pač glede na nizko stopnjo rentabilnosti v železnarh.

S splošnim družbenim dogovorom določeni kalkulatívni osebni dohodki in sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb v Železarni Štore ne zadoščajo za izplačila obračunanih osebnih dohodkov. Z dodatki, ki jih bo komisija določila za pogoje dela, pa bo po samoupravnem sporazumu obračunana masa osebnih dohodkov gotovo tolikšna, da bo zadoščala za izplačila obračunanih osebnih dohodkov.

Kalkulatívni osebni dohodki z dodatki in sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb pa kolektiv niso z zakonom zagotovljena, ampak se lahko izplačujejo le, če podjetje doseže dovolj dohodka za ta izplačila. Kljub samoupravnemu sporazumu ostane edini vir za izplačila osebnih dohodkov doseženi dohodek. S samoupravnim sporazumom so določena le merila za delitev ustvarjenega dohodka, kolektiv pa mora dohodek ustvariti, če ga hoče deliti.

Glavni pobudnik in organizator za pripravo in sklepanje samoupravnih sporazumov so sindikati. Republiški sindikat je organiziral več razprav o samoupravnih sporazumih. Tudi sindikalna organizacija Železarne Štore aktivno spremlja in s koristnimi predlogi sodeluje pri sestavljanju predloga samoupravnega sporazuma.

O. M.

PROIZVODNJA V APRILU 1971

V aprilu je bilo 8,0 % letnega plana proizvodnje. Operativni plan je bil presežen za 1,9 %. Pod operativnim planom je ostal elektroplavž, jeklarna in livarna I pri litini ter obdelanih valjih. Na elektroplavžu je bil poleg rednega remonta še defekt na jakotočnem vodu, zaradi katerega je izpadlo 266 t proizvodnje. V jeklarni je bila nižja storilnost SM peči. Obrat je imel na razpolago samo 8,7 % tekočega grodlja v vložku. 188 ur so obratovali brez TH plina. V kumulativni ostaja proizvodnja pod dvanajstino letnega plana za 3,5 %, in to na elektroplavžu za 1,7 %, valjarni II za 40,9 % in v livarni I. V valjarni II bi bila že aprila občutno višja proizvodnja, če bi imeli na razpolago ustrezne gredice. V prihodnjih mesecih pričakujejo v tem obratu porast proizvodnje.

SKLEPI SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Na VII. zasedanju delavskega sveta tovarne dne 29. aprila t. l. so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Po poročilu o sklepih sprejetih na prejšnjem zasedanju je delavski svet sklenil, da se bodo sklepi skupno s poročilom o njihovem izvrševanju obravnavali na prihodnjem zasedanju.

2. Sklenil je, da se osnutek pravilnika o delovnih razmerjih in o 42 urnem delovnem tedniku Združenega podjetja »Slovenske železarn« skupno s sprejetimi pripombami predloži v nadaljnjo obravnavo poslovnemu odboru in delavskemu svetu združenega podjetja »Slovenske železarn«.

3. Sprejel je pravilnik o dodeljevanju stanovanj in kreditov za individualno gradnjo z določenimi pripombami, glede katerih je pooblastil odbor za splošne zadeve, normativne akte in informacije, da o njih razpravlja in odloči:

— glede rajona za dodeljevanje kreditov za adaptacije;

— glede roka odplačila participacije;

— da najde najprimernejši način, s katerim se določi višina procenta, ki se upošteva v točkovniku v primeru zaposlitve obeh zakoncev v našem podjetju;

— da določi višino točk glede dobe čakanja s tem, da je lestvica progresivna, ki eliminira vse možnosti, da bi prišli prosilci iz prejšnjega leta pri sestavljanju prioritete liste za naslednje leto, na nižje mesto.

Sklenil je, da se »družbena aktivnost« iz točkovnika za pridobitev stanovanja črta.

Sklenil je, da se spremenita člen 44. in 45., da se članom delovne skupnosti prizna povračilo vloženi sredstev v stanovanje le v primeru adaptacije na podlagi pismene odobritve stanovanjskega organa s tem, da se vrednost vloženi sredstev določi po prometni vrednosti, ki je veljavna ob času izselitve. Izplačilo se izvrši na podlagi sklepa sveta enote, ki hkrati določi tudi rok vračila stroškov.

4. Sklenil je, da se 70. člen Statuta tovarne dopolni z naslednjim tekstom: Svet enote:

— odloča o napredovanjih na delovnih mestih v enoti z izjemo razporeditve delavcev na delovna mesta, o katerih odloča Odbor za kadrovske socialne zadeve.

5. V zvezi z razdelitvijo sklada skupne porabe in ureditvijo družbene prehrane v Železarni Štore je sprejel naslednje sklepe:

1. Sklad skupne porabe v višini 700.000 din se razdeli tako, da se iz tega krije račun za nabavo spominskih ur v višini ca. 15.000 din, nadalje se 50.000 din nameni za zdravljenje bolnih članov kolektiva, 30.000 din pa za letne metalurške športne igre, ostanek pa se nameni za ureditev družbene prehrane v Štoreh, konkretno jedilnice v Štoreh I in v Štoreh II v aneksu pri valjarni II.

K gornji razdelitvi je delavski svet sprejel še dodatni sklep, da so gornja sredstva sklada skupne

porabe za ureditev družbene prehrane namenska s tem, da je potrebno vprašanje družbene prehrane čimprej urediti.

2. Ker so prostori, kjer bi se naj adaptirala v Štoreh I jedilnica za staro tovarno, še zasedeni, priporoči delavski svet ustreznim službam, da preselitev čimprej realizirajo in prično z adaptacijo.

6. Obravnaval je predlog Odbora za splošne zadeve za odobritev sredstev za individualno gradnjo in natečaja za razdelitev teh sredstev in sprejel naslednje sklepe:

1. Razpoložljiva sredstva za stanovanjsko izgradnjo v višini 765.000 din se razdelijo tako, da se 600.000 din nameni za individualno gradnjo, ostanek pa se zadrži kot rezerva. Znesek 600.000 din pa se razdeli tako, da se za posojila odobri znesek 400.000 din, glede ostanka 200.000 din pa delavski svet pooblasti Odbor za splošne zadeve, da na podlagi sprejetih pogojev za posojila odloči, koliko se naj vroči v banko s tem, da se pa mora obvezno vročiti v banko 100.000 din.

2. Sprejel je tudi natečaj za podelitev posojil za individualno gradnjo stanovanjskih hiš, dozidave in adaptacije.

7. Sklenil je, da se Železarna Štore črta iz članstva naslednjih združenj: Zvezna gospodarska zbornica Beograd, Gospodarska zbornica SRS Ljubljana, Združenje jugoslovanskih železarn Beograd, Poslovno združenje energetike SRS Ljubljana, Društvo livarjev SRS Ljubljana, Poslovno združenje SMELT Ljubljana, Jugoslovanski komite za elektrotermijo in elektrokemijo Beograd.

Hkrati pa je predlagal delavskemu svetu Združenega podjetja »Slovenske železarn«, da sprejme sklep o enotnem zastopstvu ZP SS v naslednjih združenjih:

Zvezna gospodarska zbornica Beograd, Gospodarska zbornica SRS Ljubljana, Združenje jugoslovanskih železarn Beograd, Poslovno združenje SMELT Ljubljana in Jugoslovanski komite za elektrotermijo in elektrokemijo Beograd.

8. V občinsko konferenco SZDL je imenoval dva predstavnika in sicer Leopolda Povaleja, ing. in Stefana Arzenška.

Na 16. seji dne 6. maja 1971 je EKONOMSKO POSLOVNI ODBOR SPREJEL naslednje sklepe:

1. Potrdil je zapisnik 14. seje in na njem sprejete sklepe.

2. Sklenil je, da bo na seji konec t. m. analiziral izvajanje vseh do sedaj sprejetih »odprtih« sklepov. V ta namen je potrebno pripraviti do te seje poročila oziroma pojasnila, ki zadevajo te sklepe oziroma nakazane akcije:

a) po vprašanju izostankov z dela — podati je pregled in oceno, kako so ukrepi, ki so bili v zvezi s tem sprejeti, vplivali na izostanke z dela;

b) podati poročilo o uvajanju DIRECT-COSTING metode;

c) poročati o delu na naslednjih nalogah: »študija delovnih sredstev, kapacitet in stopnja koriščenja« in »sistemizacija delovnih mest«;

d) podati poročilo o podvzetih ukrepih v zvezi z izboljšanjem dela skrbnikov osnovnih sredstev;

e) poročati o izvajanju sanacijskega programa za livarno specialne litine;

f) posredovati je odgovor na sprejet sklep, da se decentralizacija sredstev amortizacije izvede preko programa enostavne reprodukcije.

3. Razpravljal je o proizvodnem in finančnem poročilu za marec 1971 in ugotovil, da je proizvodnja potekala v okviru sprejetih operativnih planov in se močno približala planskim zadolžitvam in da so izpolni in izmečki v glavnem v okviru postavljenih normativov.

V pogledu finančnega uspeha pa je ugotovil, da se z ozirom na to, da še cene nihajo in so še nejasnosti na tem področju, ne more zavzeti ocena in zato Ekonomsko poslovni odbor prepušča to za nadaljnje obdobje.

4. Obravnaval je predlog operativnega plana za mesec maj 1971 in sklenil:

— potrdi se fizični obseg proizvodnje za mesec maj;

— osvoji se program nove proizvodnje in osvajanja;

— potrdi se planirana fakturirana in plačana realizacija;

— odobril je nadure za proizvodnjo, vzdrževanje in investicije ter dodatne nadure za pretekle mesece;

— v maju je 22 delovnih dni s tem, da so proste sobote 1., 8. in 22. maja, delovni pa 15. in 29. maja.

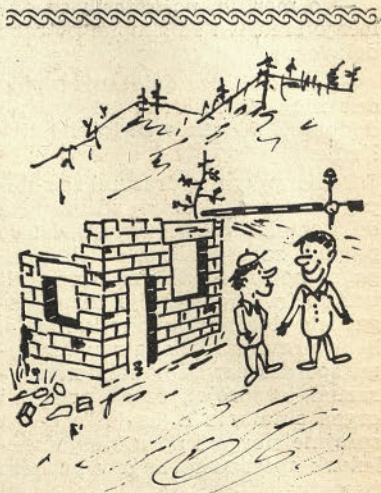
5. Obravnaval je predloge Komisije za racionalizacije in sprejel naslednja dva sklepa:

— tov. Mlač Branku in Zakonjšek Nikotu, dipl. ing., se iz naslova koriščenja racionalizacije št. 30/69: uporaba mešanega plina v kupolkah izplača na osnovi izračunanega prihranka za II. leto nagrada v višini 3.923,42 din, ki si jo predlagatelj delita v razmerju 50 : 50;

— predlagatelj racionalizacije št. 34/70: hladno vlečni specialni profili, dipl. ing. Urbančič Jožetu, Kranjc Emilu in Čretnik Ivanu se izplača nagrada iz naslova razlike prihranka za leto 1969 in iz naslova prihranka za drugo leto koriščenja racionalizacije v skupnem znesku 7.301,— din, ki si jo imenovani delijo na tri enake dele.

Pomlad na Svetini

»Sedaj je pa že čas, da čuvajnico zgradijo ali pa zidovje podrejo, če ne bomo še pozimi na prostem!«

15 LET V ŽELEZARNI

Vsako leto pred prvim majem prejmejo člani kolektiva, ki so dopolnili 15-letno neprekinjeno delovno dobo v železarni spominska darila — ročne ure. Jubilantom je čestital podpredsednik DST tov. Franc Trafela.

Nekaj udeležencev — jubilarov na proslavi

Urediti foto - dokumentacijo podjetja

Pred nekaj dnevi se je v slovenskem časopisju razvnela polemika o kvaliteti in pomanjkljivosti dokumentacijske in arhivske službe v Sloveniji. Osnovni ton je dalo polemiki na videz drobno vprašanje: kdo ima posnetek zgradbe nekdanjih mestnih zaporov, zgradbe, ki je stala sredi bele Ljubljane in so jo podrli pred slabima dvema letoma. Končno jo je ponudila ljubljanska televizija. Slovenski arhiv je pokazal, da je zelo pomanjkljiv. Kdor vsaj malo pozna arhivsko in dokumentacijsko službo lahko pritrdi, da smo tako na republiškem kot na občinskem nivoju zelo nedosledni in delo ne opravljamo s potrebno zavzetostjo. Sredstva niso vedno in povsod kriva za tako stanje. Tudi v podjetjih je tako.

Precej časa je od takrat, ko je bila v naši železarni izražena pobuda, da bi ustanovili železarski muzej. Pohvale vredna ideja. A ni bilo in še vedno ni dovolj moči, da bi jo uresničili. Tudi denarja ni.

Vendar pa — če že ni denarja za muzej, gotovo bi se našlo toliko sredstev, da bi uredili vsaj foto-dokumentacijo podjetja. Že mnoga podjetja jo imajo in jo tudi skrbno čuvajo. Za potomce, za razstave, zbornike, pa tudi v druge namene jih lahko uporabijo. Na Švedskem imajo v večjih podjetjih posebno službo za te namene, pri nas v nekaterih podjetjih posebne komisije, ki stalno spremljajo razvoj podjetja, uvažanje nove tehnologije ipd. in vse to tudi zabeležijo na celuloidni trak.

V našem podjetju izvajamo v zadnjih letih program modernizacije proizvodnje in morda je prav zaradi tega toliko bolj vidna razlika med novim in starim, modernim in že preživelim, a še vedno uporabnim. Prav zaradi tega je verjetno toliko bolj opazna potreba po uvedbi foto-dokumentacijske službe.

Zbrati bi bilo potrebno tudi vse še razpoložljivo gradivo o razvoju železarne v preteklih desetletjih, saj ga je iz dneva v dan manj. Gotovo je tudi precej upokojencev, nekdanjih delavcev železarne, ki bi vedeli kaj zanimivega povedati o železarni izpred trideset, petdeset, modra tudi več let. Vsak dan, ki ga zamudimo, je izgubljen in ga ne moremo več nadomestiti. Kazalo bi zato o tem čimprej temeljito razmisliti in nekaj ukreniti.

Se ti ne zdi, da bi takšne znake lahko imeli tudi v železarni.

Samoupravne novice

DELOVNE SKUPINE V NOVI LIVARNI

Svet kovinske enote je na svoji 9. seji dne 14. 4. med drugim razpravljal tudi o delovnih skupinah, ki se ustanovljajo v matičnem podjetju. Po razpravi o delu in pomenu delovnih skupin, njihovem delu in ostalih vprašanjih, nanašajočih se na te skupine je potrdil formiranje naslednjih delovnih skupin v livarni II:

— dve delovni skupini pri ročnem formanju (eno vodi PLANK Karl, drugo JUDEŽ Ivan, vsaka šteje po 12 delavcev);

— delovna skupina pri strojnem formanju (vodi GORNIK Franc, vključenih je 15 delavcev);

— delovna skupina pri talilnih agregatih (ZELIČ Franc, 16);

— delovna skupina v čistilnici (KRAJSEK Franc, 40);

— delovna skupina pri jadrarjih (GRACNER Ivan, 22).

DELOVNE SKUPINE V OBDELOVALNICI VALJEV

V obdelovalnici valjev so bile ustanovljene štiri delovne skupine, in sicer tri izmenske ter ena v orodjarni. Delovne skupine vodijo:

— prvo delovno skupino GOBEC Marjan;

— drugo delovno skupino JAGER Emil;

— tretjo delovno skupino ULAGA Jože;

— delovno skupino v orodjarni LAH Jože.

DOPOLNITEV STATUTA

Delavski svet tovarne je na svojem zadnjem zasedanju sprejel tudi dopolnitev Statuta podjetja. Svet enote vzdrževalnih obratov je namreč predlagal dopolnitev 70. člena Statuta z določilom, ki je sicer v 103. členu Poslovnika organov upravljanja, nanaša pa se na pristojnosti svetov enot.

70. člen Statuta je torej dopolnjen z naslednjim določilom:

»Odloča o napredovanjih v enoti z izjemo razporeditve delavcev na delovna mesta, o katerih odloča odbor za kadrovsko-socialne zadeve«.

SPREJET PRAVILNIK O STANOVANJIH IN KREDITIH

Delavski svet tovarne je na svojem zadnjem zasedanju dne 29. aprila letos obravnaval in sprejel tudi predlagani Pravilnik o kreditiranju stanovanjske izgradnje in dodeljevanju stanovanj.

Sprejeti pravilnik je preciznejši in detaljniji kakor njegova predhodnika, ki sta urejala to področje.

Kljub temu, da je bil osnutek v razpravi po vseh svetih enot, v odborih in komisijah in da je prišlo precej pripomb in sprememb, valnih predlogov, da so bili ti predlogi in pripombe upoštevane, pa je delavski svet sprejel sklep, da je treba točkovni sistem, ki je sestavni del pravilnika, popraviti. Tako je posebna delovna grupa pripravila nov predlog za bližnjo sejo odbora za splošne zadeve, normativne akte in informacije, ki ga je pooblastil delavski svet, da sprejme dopolnitve pravilnika.

Delavski svet je zahteval tako spremembo točkovnega sistema, da se bo dajala prednost zakoncem — prosilcem stanovanja. Dalje mora prosilec vzporedno z leti čakanja na stanovanje pridobiti toliko število točk, da ne bo samo ostajal na istem mestu na prioritetni listi, ampak bo tudi pridobil vedno večje možnosti za dodelitev stanovanja.

ALI SPREJETE SKLEPE TUDI REALIZIRAMO?

Delavski svet tovarne, ekonomsko-poslovni odbor ter nekateri sveti enot so na svojih zadnjih sejah — bolj mimogrede — postavili tudi vprašanje realizacije sprejetih sklepov. Povsem normalno je, da sprejmejo določene sklepe. No, nenormalno pa je, če se ti sklepi ne realizirajo. Njihova nerealizacija gotovo nikomur ne koristi.

Zato so se dogovorili, da bodo na svojih prvih prihodnjih sejah poskušali ugotoviti, kako je z realizacijo sklepov, sprejetih na sejah v zadnjih nekaj mesecih.

Gostinska enota našega podjetja še zbira prijave za letošnje letovanje na Rabu. Po doslej zbranih podatkih je za letovanje v vili »Dragica« za čas od 21. 6. do 31. 8. prijavljenih 138 delavcev železarne in njihovih svojcev, 117 pa je prijav za bivanje v najetih sobah.

V istem času je za vilo »Dragica« prijavljenih 73 tujih gostov in 81 za bivanje v najetih sobah.

Seveda kapacite s tem niso izkoriščene in, kot je po dobjenih prijavah mogoče sklepati, med člani delovnega kolektiva za letovanje na Rabu v letošnjem letu tudi ni večjega zanimanja. Zato bo gostinska enota gotovo prepustila preostale kapacitete članom drugih delovnih kolektivov, saj ni nobenega razloga, da bi ostale kapacitete neizkoriščene.

V vili »Dragica« in najetih sobah so še proste kapacitete v dekadah od 21. 6. do 1. 7. in od 21. 8. do 31. 8.

EKONOMIKA PODJETJA

Študij dela v sodobni organizaciji

Sodobno poslovanje zahteva času primerno metodologijo zasledovanja doseženih rezultatov in zbiranja osnov za racionalno vodenje poslovanja. Direct costing metoda in sodobne tehnologije zahtevajo sistematično pripravo. Poslovne odločitve morajo temeljiti na realnih podatkih o doseženih rezultatih. Študij dela in časa je nujnost našega časa, ne pa modna muha organizacije.

Pod naslovom *Ekonomika podjetja* objavljamo vsak mesec prispevek s tega področja. Za to številko našega glasila smo predvideli informacije o študiju dela v sodobni organizaciji.

Človek si od sive davnine prizadeva izboljšati orožje, orodja in načine dela. Zavestna prizadevanja posameznikov in skupin so usmerjena k iskanju novega, boljšega; misleči človek išče postopke dela, ki mu bodo, združeni v določen tehnološki proces, dajali optimalne rezultate pri najmanjšem možnem naporu in najnižjih stroških. Nemirni človeški duh išče in odkriva. Odkriva, da ničesar ni statičnega, temveč, da je vse realnost gibanja k novemu in boljšemu kljub občasno opravičenemu skepticizmu.

Razvoj znanosti je tako hiter, da ga komaj slutimo. Že dosežki samo na področju tehnike so čudoviti plod razuma in prizadevanj. Človekov intelekt je prekosil najbolj optimistična realna pričakovanja.

Navzlic temu pa stvarnost kaže, da v proizvodnji velikokrat niso upoštevani znanstveno utemeljeni — ponekod pa celo že uzakonjeni — principi organizacije in delovnih postopkov, ki so pogoj za optimizacijo proizvodnje. V praksi smo čestokrat preveč navezani na izkušnje posameznikov. Očitno je, da se del kadra boji novosti, čeprav vemo, da je v industrijsko razvitih deželah znanstveni način mišljenja že zdavnaj izpodrinil vse, kar bi moglo ovirati ali zmanjševati ekonomičnost organiziranega prizadevanja.

Tudi v naši tovarni si kot druge prizadevamo ustvariti tehnično organizacijske pogoje za normalno in ekonomsko opravičljivo proizvodnjo. Napori vseh zaposlenih posebej pa strokovnega kadra so v dobri meri usmerjeni k iskanju čim bolj smotrne načina dela, ki zagotavlja primerno produktivnost in rentabilnost. Pri vsakdanjem delu pa vendar pogostokrat slišimo strokovna ali laična razglabljanja o tem, da je treba izboljšati poslovanje naše ali druge delovne organizacije z izboljšanjem organizacije dela ter odkrivanjem in izkoriščanjem notranjih rezerv. Nekateri (bolj pogumni ali manj preračunljivi — pač združljivi po prostorsko zakrivljeni Goussovi krivulji) govorijo celo o neobhodni tehnološki revoluciji, ki jo je treba takoj izvesti.

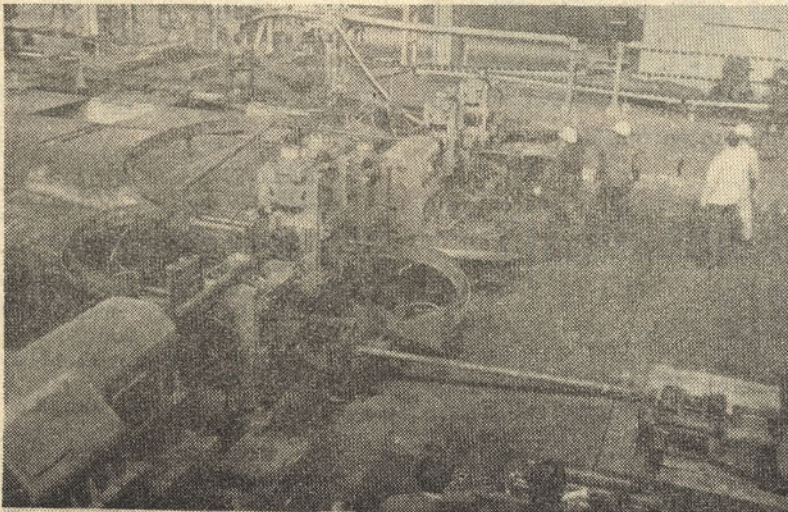
Spričo dejstva, da je težko spreminjati delovne navade in tega da ima veliko polemiziranja očitno le deklarativni značaj, se porajata dve vprašanji:

— ali obstajajo možnosti za odkrivanje vseh vrst notranjih rezerv in postopno sistematično oblikovanje učinkovitejše organizacije dela ter

— kakšne so te možnosti, če že obstajajo.

Povsem jasno je, da sodoben način poslovanja ne dopušča več

odločitev po presoji ali intuiciji posameznikov oziroma grup strokovnjakov. Rešitev problemov zahteva sistematično analitično preučevanje in oblikovanje zaključkov po principih znanstvene organizacije, ki mora biti instrumentarij za učinkovito vodenje poslovanja podjetja. Prišli smo torej do zaključka, da imamo tako kot npr. zahodni svet prav-

Proga 300 v valjarni II tik pred dograditvijo

zaprav vse možnosti za sodobno in učinkovito poslovanje. Obstaja le vprašanje, ali je strokovni kader podjetja kot ožji strokovni team in umski potencial širše skupnosti sposoben razumeti nujnost svojega časa, osamiti strokovne probleme in najti ustrezne rešitve, ki bodo porok, da se lahko podjetje uveljavi na tržišču kot enakovreden partner domačim in tujim proizvajalcem.

Kaj je študij dela

Ob tej priložnosti nimamo namena razglabljati o kompleksni problematiki podjetja. Vso pozornost želimo posvetiti iz prakse izhajajočim težavam in iskanju rešitev za te, ki se nanašajo na študij dela.

Kot je človeško življenje in obstojanje vsega, omejeno z začetkom in koncem, tako je omejen tudi normalen človekov delovni čas, ki naj bi bil optimalno izkoriščen. Optimalno izkoriščanje pa lahko zagotovimo s primerno organizacijo dela, stabilizacijo delovnih mest, zagotovitvijo ustreznega orodja, itd. Študij dela kot enakomerni del znanstvene organizacije dela obsega študij časa in racionalizacije dela. Ing. Drago Taboršak in ing. Čedo Buchberger sta zapisala v svoji knjigi Študij rada: »Študij dela je metoda znanstvenega, logičnega in celovitega analiziranja na-

čina dela z namenom:

— da se najde najbolj ekonomičen način dela;

— da se odredi čas, ki je potreben povprečno spretnemu in odredeno kvalificiranemu delavcu za izvršitev nekega dela pri normalnem prizadevanju in naporu.

Študij dela obsega torej dve veji, ki ju bomo pozneje podrobneje analizirali. Zdaj pogledimo zakaj potrebujemo normative časa. Na pačno mislijo tisti, ki menijo, da so časi potrebni le za določitev norme, kot instrumenta za vzpodbujanje višje produktivnosti. Dejstvo je, da tudi za to potrebujemo natančne podatke o potrošnih časih za posamezna dela. Vendar bi se v skrajnem primeru v zameno lahko privoščili tudi kakšen drug način stimuliranja. Časovne norme potrebujemo pred-

kot osnovo za primerjanje, komercialno-tehnično plat, ki brez eksaktnih osnov za kalkulacije ne more ugotavljati ekonomske opravičljivosti posameznih proizvodov ter vršiti potrebno selekcijo, itd.

Organizacija oddelka za študij dela

Nepopularno bi bilo propagirati širjenje strokovnih služb. Menimo, da se naše podjetje z mnogimi drugimi nahaja v fazi, ko je treba ustvariti širjenje strokovnih služb in preiti na strokovno poglobljanje z namenom, da se obseg nadomesti s kvaliteto. Kljub temu pa je osnovanje oddelka za študij dela neizogibna nujnost.

Neodpustljivo iluzorni smo, če menimo, da smo sposobni in zreli za masovno in racionalno izkoriščanje kakršnihkoli numerično krmiljenih strojev ali poglobljanja pri uvajanju računalniške tehnike, če nimamo skrbno in pravilno zbranih ter razvrščenih osnovnih podatkov. Najbolj očitni dokaz za trditev je dejstvo, da ima Slovenija sorazmerno veliko raznih elektronskih računalnikov, ki pa so — po ugotovitvah strokovnjakov, slabo izkoriščeni predvsem zato, ker podjetja nimajo na voljo potrebnih realnih podatkov.

Za racionalno, ekonomsko opravičljivo uporabo sodobnih tehničnih dosežkov, ki v svetu postopoma zamenjujejo človeka, potrebujemo podatke o časih, proizvajanjem in uporabljenem materialu, lastnostih in zmogljivostih naprav in orodij, notranjem transportu, itd.

Dobršen del teh potrebnih podatkov more zbrati oddelček za študij dela.

Vrnimo se k osnovni dolžnosti in pristojnosti tega oddelka. Iz citirane definicije študija dela izhaja, da obsega dve veji: oblikovanje dela ter študij in analizo časa.

Na shemi organizacije oddelka za študij dela je okvirno določen obseg dela in cilj oddelka, kakršne so snovali v času od leta 1950 dalje.

Uvajanje računske tehnike, dopolnjevanje tehnoloških postopkov, realna razmišljanja o nujnosti uvajanja numerično krmiljenih strojev, DC metoda, potreba po stabilizaciji delovnih mest in sistema nagrajevanja vplivajo na potenciranje potrebe po dopolnitvi na shemi prikazane organizacije oddelka za študij dela.

Glede na to, da se je podjetje odločilo za uvedbo sodobne metode kontrole stroškov, ki omogoča neposredno opredelitev odgovornosti za gospodarno trošenje sredstev na posameznih ali skupinah stroškovnih mest, je treba posebej poudariti, da se moramo na realizacijo odločitve, sistematično pripraviti. V splet teh priprav je treba vključiti tudi proučitev nekaj časa zapostavljenih vprašanj, ki se nanašajo na študij časa in oblikovanje dela. Direct costing metoda (DC metoda) lahko uspe

vsem kot osnovo za:

- pravilno planiranje;
- terminiranje;
- določanje kapacitet;
- projektiranje proizvodnih procesov;
- koordiniranje dela večih obratov;
- določanje normativa potrebne delovne sile;
- ugotavljanje rentabilnosti obstoječih kapacitet;
- stimulativno nagrajevanje;
- uvajanje novih metod kot je npr. DC metoda;

— sistematično pripravljane na uvajanje numerično krmiljenih strojev;

— ustvarjanje pogojev za racionalno uporabo sodobnih računalnikov itd.

Gotovo ni naključje, da podjetja industrijsko razvitih dežel od leta 1900 dalje bedijo nad razvojem študija in oblikovanja dela. Absolutno sinhronizirano delo pri tekočih trakovih — npr. avtomobilski ali elektro industriji, je rezultat načrtnega teamskega dela pri katerem imajo strokovnjaki za študij dela pomembno vlogo. V teh podjetjih vedo, da so časovni normativi osnova za razvijanje niza funkcij, ki so potrebne pri normalnem vodenju poslovnega procesa. V mislih imamo pri nas doslej dokaj nerazvito plansko funkcijo, raziskavo tržišča, ki potrebuje podatke

EKONOMIKA PODJETJA

— tako kot vsaka druga metoda ali sodoben prijem pri vodenju poslovanja, le v primeru, če je kolektiv poučen o njej do take mere, da jo sprejme, kot neizogibno najnujnost in če so za njo pripravljene realne osnove.

Smotrno organiziran biro za standardizacijo, ki bi moral v organigramu tovarne biti uvrščen v organizacijsko enoto razvojnega oddelka, lahko opravi dober del dolžnosti, katere mora sicer prevzeti oddelk za študij dela.

Mesto za študij dela v organigramu podjetja

Kam spada oddelk za študij dela in kako ga uvrstiti v obstoječo organizacijsko shemo je odvisno od velikosti in vrste podjetja ter organizacijske razvitosti. Glede na to, da se lahko študij dela uveljavi v proizvodnji, konstrukciji, pripravi ali tehnično administrativnih službah, je jasno, da mora biti oddelk podrejen nekemu, ki po funkcijski dolžnosti nepristransko obravnava vse podjetje. Oddelk za študij dela je lahko štabna služba glavnega direktorja, funkcijsko povezana s proizvodnimi obrati in službami; lahko je neposredno podrejen tehničnemu direktorju, če ima nedvoumno opredeljene dolžnosti in pristojnosti; dela lahko kot organski del organizacijskega biroja; v manjših podjetjih pa je lahko tudi sestavni del priprave proizvodnje. Če deluje v okviru priprave proizvodnje se lahko orientira predvsem na študij časa in oblikovanja dela v tistih oddelkih, za katere dela priprava.

Kadri za študij dela

Najpomembnejše vprašanje pri snovanju oddelka za študij dela (dovolimo si brez ironije pripombo, da bi to moralo veljati za vsako službo in vsako delovno mesto) je izbira in izobraževanje kadrov za to dejavnost. Brez sistematično izobraženih in verziranih analitikov časa in dela ne moremo pričakovati uspešnega reševanja nalog, ki jih postavlja problematika proizvodnje in podjetja.

Za vsako podjetje je najprimernejše, da osposobi za analitike časa in dela ljudi iz svoje sredine. Jedro zasnove odelka za študij dela naj tvorijo tisti, ki se s študijem časa že ukvarjajo in morajo reševati že sedaj probleme študija dela, če hočejo izvršiti analizo časa. To so pri nas normiranci in tehnologi v okviru priprave dela.

Res je, da se dela analitika časa in analitika dela razlikujejo in da bi za vsako področje potrebovali posebej izobražene strokovnjake. Vendar v začetku zadostaja enotno izobraženi kadrovske sestavi, ki obvlada osnove tehnik študija dela in časa. Vodja oddelka naj bi bil visoko kvalificiran strokovnjak, specialno izobražen za obe področji.

Kaj smo doslej dosegli?

Ob koncu si dovolimo pogled nazaj! Kaj smo doslej dosegli na področju študija dela in časa v našem podjetju?

Leta 1964 je bil v okviru priprave proizvodnje osnovan normirski oddelk. Bolje rečeno —

obnovljen je bil že pred leti opuščen normirski oddelk.

V začetku se je ukvarjal s študijem časa v livarni. Ko se je z nemško metodo študija dela in časa (REFA) seznanilo več zaposlenih v pripravi, se je dejavnost normirskega oddelka razmahnila. Pred določanjem časovnih normativov so se začela stabilizirati delovna mesta. Določena so bila tudi pravila za snemanje (število snemanj, koga snemati), uvedeno ocenjevanje stopnje učinka, eksaktno določanje in upoštevanje dodatnega časa itd. Rezultat skupnih prizadevanj so bile:

— ob koncu leta 1964 izdane norme za ročno formanje in izdelavo jeder;

— istega leta s snemanjem določene norme za strojno formanje na strojih tipa UG pri čemer je bila že opredeljena stopnja kompliciranosti ulikov in ločenje norm za vse takrat obstoječe skupne okvire;

— leta 1966 izdane norme za ekspedit in livarno valjev;

— izvršena eksaktna študija potrebnega dodatnega časa za livarno;

— izdelana študija dela za čistilnico;

— izdelana študija zasedenosti žerjavov;

— izdelana sistematika določanja časovnih normativov za mehanično in obdelovalnico, ki so jo upoštevali tehnologi v pripravi;

— vzpostavljen sistem normiranja v modelni mizarni. Leta 1968 so bili zaradi pomanjkanja kadra izvršeni kadrovske premiki, zaradi katerih je pričela slabeti dejavnost takratnega normirskega oddelka. Zdaj je vprašanje normiranja in nagrajevanja skoraj čisto prepuščeno prvim posameznikom, ki očitno niso kos položaju. Organizacijskega sistema, ki bi zagotovil učinkovitost na tem področju, zaenkrat ni.

Povzetek

V dosednji obravnavi smo si prizadevali osvetliti nekatera vprašanja v zvezi s študijem časa in oblikovanjem dela zaradi neugodnega občutka, da v naši tovarni ni pravega razumevanja za sodobna dogajanja v svetu in energije, ki je potrebna, da se tehnologija in organizacija dela dvigneta na času primeren nivo. Ob tej priložnosti nimamo nobenih ambicij po favoriziranju nečesa novega — originalno našega, kar bi moglo nositi kal rizičnosti. Nasprotno! Opozoriti želimo le na to, da je naše iskanje povsem svojih poti v zamotanem labirintu mogočih organizacij Sizifovo delo, ker v svetu že obstajajo povsem preizkušene organizacijske oblike in metode dela, ki jim je vredno zaupati.

Vse dosedanje misli lahko strnemo v sledeče:

1. Organiziranje oddelka za študij dela je potrebno (ima ga tudi Žel. Ravne!).

2. Odlašanje pomeni večanje razlike med sodobno organiziranimi domačimi še bolj pa tujimi podjetji.

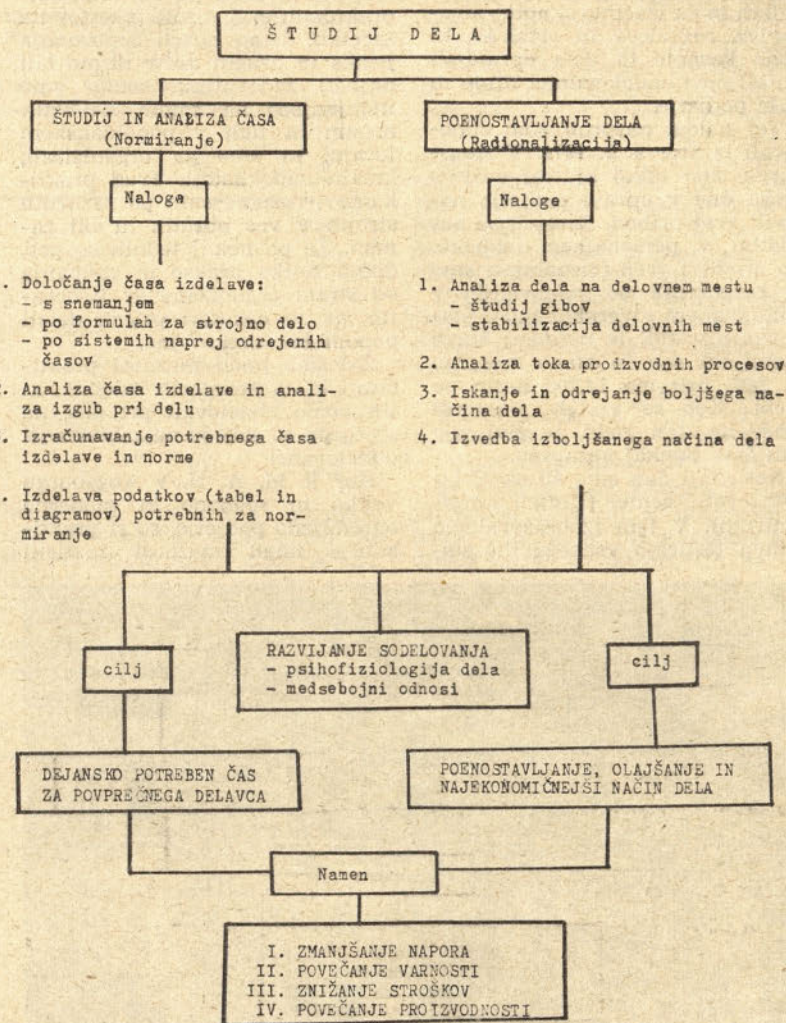
3. Začetna oblika eventualno osnovanega oddelka za študij dela ni bistvena. Bistvena je izbira kadra, sistematična izobrazba kadra in določitev dolžnosti ter pristojnosti.

4. Vprašanje uvrstitve oddelka v organigram podjetja je treba prepustiti organizacijskemu biroju.

5. Kot osnovo za organiziranje dela oddelka za študij dela in

izbiro metod dela je treba vzeti knjigo že citiranih avtorjev »Študij rada«, ker je najprimernejši siže vsega zaenkrat na tem področju pri nas potrebnega.

EKONOMSKI BIRO

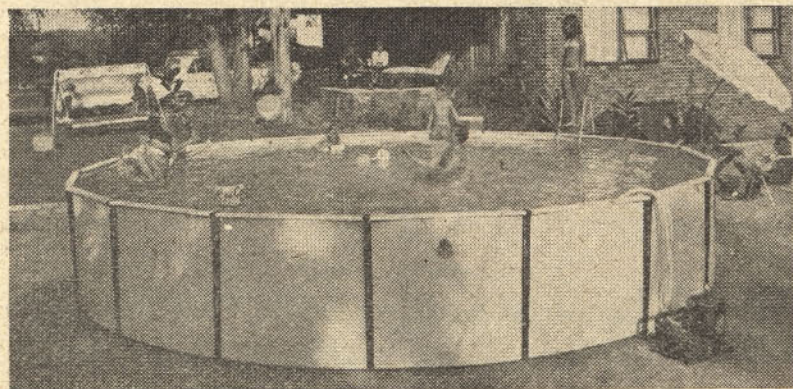
Da bi bil naš oddih prijetnejši

Delavci zagrebškega podjetja »Turistkomerc« so po naročilu Gostinske enote našega podjetja v dneh pred prvim majem pri koči na Svetini montirali montažni bazen »FILTRITE«. Bazen je izdelan iz plastičnih materialov ter kovinske konstrukcije, je okrogle oblike s premerom 8 metrov in 130 cm višine vode. Bazen je avstralske izdelave. V matični deželi je zelo razširjen in ga uporabljajo za družinsko kopanje, v šolah in na drugih mestih.

Bazen ima tudi svojo napravo za filtriranje, čiščenje vode, kar mu omogoča, da se lahko enkratno polnjenje uporablja skozi vse leto, vendar pa ostaja voda čista.

Glede na to, da je Svetina že sedaj priljubljena izletniška točka, je pričakovati, da bo s to pridobitvijo privabljala v bodoče še več oddiha in rekreacije željnih turistov, predvsem delavcev našega podjetja.

Ob bazenu bo Gostinska enota zgradila še sanitarije, tuše in kasneje verjetno tudi garderobe.

Praksa v Augsburgu pri firmi M. A. N.

V okviru sodelovanja med Združenimi slovenskimi železarnami in firmo M. A. N. iz Augsburga v zahodni Nemčiji, oziroma med Železarno Štore in navedeno firmo, je bilo 18 naših delavcev poslano na 3-mesečno prakso.

Namen prakse je bil, da osvojimo tehnologijo na določenih izdelkih in da izučimo skupino strugarjev, rezkalcev in vrtalcev, ki bodo kasneje ta dela opravljali v naši novi obdelovalnici litine za naše podjetje.

Tej nalogi nasproti smo odpotovali iz Štor 2. 2. 1971. V Augsburgu smo takoj zjutraj naslednjega dne v upravi podjetja najavili svoj prihod. Sprejeli so nas vodilni v personalnem oddelku. Po ureditvi vseh formalnosti smo se razporedili po stanovanjih v tako zvanem »Werckheimu«. Stanovanje sestoji iz najmanj štirih posteljnih sob in stane mesečno 36 DM, oziroma 14,700 S-din po osebi. Ker se v teh prostorih nihče ne drži reda, je življenje dalj časa tamkaj neznosno.

Naslednji dan smo šli skozi izobraževalni center (Umschulungszentrum). V tem izobraževalnem centru testirajo vsakega inozem-

skega delavca, ki se hoče v podjetju zaposliti. Na to idejo so prišli zaradi tega, ker so nekateri tuji delavci imeli ponarejena spričevala za različne poklice. Ko so jih razporedili na delovna mesta, seveda ni bilo od njih nobenega rezultata.

Skozi te teste so šli tudi naši praktikantje. Z rezultati testov na začetku, delno zaradi nepoznanja jezika in drugih težav nišmo bili najbolj zadovoljni, vendar smo manjkajoče na samih delovnih mestih in tudi v popoldanskem tečaju, ki smo ga organizirali, kmalu nadoknadili. Trud praktikantov, razporejenih po različnih strojih v več obratih ni bil zaman. Ze po nekaj tednih so pridobili toliko prakse in zaupanja od strani organizatorjev v obratih, da so nekateri pričeli delati popolnoma samostojno.

Zal smo imeli možnost prakticirati le na nekaterih izdelkih, ki jih bomo obdelovali pri nas, na srečo pa so bili to najzahtevnejši obdelovanci.

Ker je M. A. N. v Augsburgu veliko in sodobno in moderno opremljeno podjetje, so si praktikantje imeli možnost razširiti

strokovno obzorje.

M. A. N. v Augsburgu je sestavni del delniške družbe vseh M. A. N. -ovih podjetij v Hamburgu, Nürnbergu, Münchenu in Gustawsburgu. Generalno vodstvo vseh navedenih podjetij je v Augsburgu.

Podjetje v Augsburgu z produkcijo na čelu zaposluje ca. 12.000 delavcev. Glavni poslovni predmet podjetja so ladijski »Diesel« motorji vseh tipov in tiskarski stroji. V podjetju je preko 2.000 različnih obdelovalnih strojev. Zadnja leta zamenjujejo starejše stroje z obdelovalnimi centri, hoteč s tem nadomestiti dražjo kvalificirano delovno silo s priučnimi delavci oziroma elektroničarji.

Delovni čas v M. A. N. je od 7. do 15.45. Sobote in nedelje imajo proste. Ob sobotah nekateri obrati še delajo nadurno, toda le do 12. ure.

Zadnji čas se dela na tem, da se ukinejo vse nadure, kar bo problem z oziroma na to, ker je tam zaposlenih ca. 1.400 tujih delavcev, ki so zainteresirani delati v nadurah. V kolikor bodo nadure ukinili, bodo verjetno izgubili velik del gostujočih delavcev, kar jih zaskrbljuje.

Po treh mesecih proti koncu našega izpopolnjevanja smo organizirali v lastni režiji poslovilni večer in to v eni izmed lokalov z jugoslovanskimi specialitetami. Po večerji in nekaj kozarčkah našega »plavca« smo zapeli marsikatero slovensko in tudi partizansko, tako da je predstavnik firme M. A. N., ki smo ga povabili, med našim petjem večkrat nehote pogledal na priprta vrata. Vrnili smo se za 1. maj z željo, čim prej urediti nov obrat in osvojiti proizvodnjo za M. A. N. Š. S.

POMAGAJMO SLEPIM!

Zveza slepih Slovenije bo slavila letos petindvajsetletnico obstoja in humanega delovanja. Ta zveza združuje 1.740 slepih državljanov, ki se po svojih močeh in s posredovanjem svoje organizacije vključujejo v naše gospodarsko in družbeno-politično pa tudi kulturno življenje. Osrednja naloga Zveze slepih Slovenije je, uvesti na vidu prizadete občane v normalno življenjsko okolje. Pomaga pravočasno odkrivati slepe občane in jih usmerjati v šolanje za usposobitev za delo. Doslej je zveza uspela napotiti v zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani 318 šoloobveznih otrok, v center za rehabilitacijo in varstvo slepih v Škofji Loki ter v druge strokovne ustanove pa 570 mladostnikov. Vse usposobljene in prekvalificirane slepe in močno slabovidne osebe v Sloveniji je uspelo zaposliti. Sedaj je v naši republiki zaposlenih 306 slepih in sicer v telefonskih centralah, v industriji, v zaščitnih delavnicah, 14 celo kot fizioterapevti, 10 v prosvetni stroki, 3 kot pravniki, 1 kot daktilograf, 18 pa na drugih delovnih mestih. Še posebna zasluga službe za zaposlovanje pri Zvezi slepih pa je v tem, da je doslej že 528 slepih pridobilo iz delovnega razmerja status starostnega ali invalidske-

ga upokojenca. Zveza slepih skrbi namreč tudi za prirejanje in prilaganje delovnih mest ter delovnih pripomočkov in strojev delovnim sposobnostim slepih, za stanovanja slepih, za spremstvo slepih na delo in z dela, organizirala je v industrijskih središčih širom po Sloveniji prehodne domove za nanovo zaposlene slepe delavce. Spomnimo se samó, v kako bednih razmerah so živitarili slepi pred vojno in priznali bomo, da gre Zvezi slepih vse priznanje za tako obsežno človekoljubno dejavnost.

Letos bo v dneh od 31. maja do 6. junija teden slepih. Med programskimi obveznostmi Zveze slepih Slovenije je tudi prodaja simbola slepih, to je 200.000 belih paličic, ki jih je zveza sama založila. V široko zasnovani akciji naj bi jih prodali med okrog 550.000 zaposlenimi delavci v naši republiki. Iz zbranega denarja — cena paličicam je 1 novi dinar — bodo krili predvsem nekatere neodložljive izdatke v domovih slepih, nekaj denarja pa bo porabljenega za kritje izdatkov med letošnjimi akcijami. Pri tej akciji se obrača Zveza slepih Slovenije s prošnjo za pomoč na sindikate, ki naj pomagajo pri prodaji oziroma nakupu belih paličic.

PRAZNOVANJE »DNEVA BORCA«

Glede na spremenjeno tolmačenje Republiškega sekretariata za delo Slovenije o praznovanju 4. julija »Dneva borca« popravljamo obvestilo iz februarске številke »Železarja«, objavljeno na 9. strani v članku »Proste sobote v letu 1971«, kjer smo napisali, da se praznovanje 4. julija, ki pade na nedeljo, ne prenese na naslednji delovni dan. Prejeli smo novo tolmačenje, ki med drugim glasi: »Po sedaj veljavnem stališču Republiškega sekretariata za delo in Zveznega sveta za delo v Beogradu, se 4. julij, ki pade na nedeljo, prenese na ponedeljek, ki je torej dela prost dan.«

Iz navedenega povzemamo, da je treba v objavljeni tabeli raz-

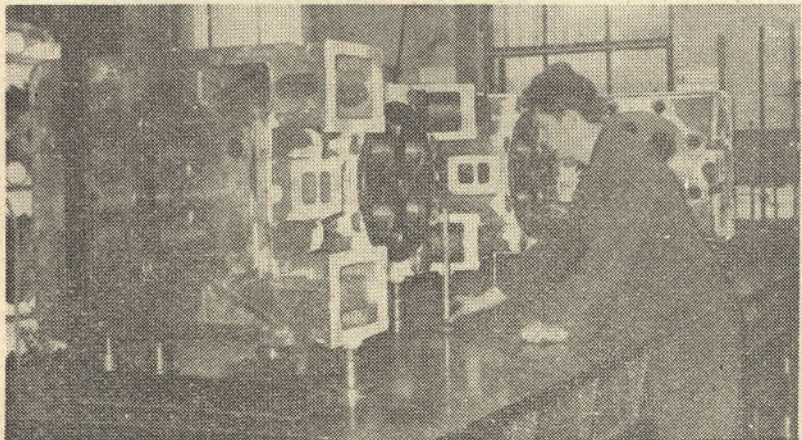
poreda delovnih in prostih dni popraviti naslednje spremembe:

- za mesec julij v koloni »prazniki« namesto 1 napisati 2 in v koloni »delovnih dni« namesto 23 napisati 22. V seštevku v koloni »prazniki« je pravilno 10 in ne 9, medtem ko v koloni »delovnih dni« ostane seštevek nespremenjen od odločitve Poslovnega odbora o nadomestilih navedenega praznika s prosto soboto v naslednjih mesecih;
- v koledarčku »delovnih sobot« je v mesecu juliju obkrožiti ponedeljek 5., ker bo na ta dan prenešen praznik 4. julij;
- med plačane praznike je poleg 22. napisati še 4. julij.

R. M.

Skupina naših praktikantov s svojim vodjem Sumej Stanetom pred spomenikom livarja

Naš praktikant pri zarisovanju glave cilindra

VARNOSTI ZELENOLUČ

Po dosegljivih podatkih je v celotni državi zabeležen porast nezgod pri delu. Ker še ni na razpolago vseh podatkov za leto 1970, navajamo podatke za prejšnje obdobje, ki kažejo, da je v letu 1969 proti letu 1968 število nezgod pri delu narastlo za 5,7 %, v Sloveniji pa za 6,2 %. Ta dva podatka se nanašata na absolutno število nezgod.

Zbrani podatki za našo železarno, prikazani v spodnji tabeli, kažejo zelo zanimivo sliko, predvsem pa je zaskrbljujoč porast v preteklih dveh letih, ko smo v absolutnem številu nezgod pri delu presegli rezultate iz let 1954 do 1959. V tabeli je prikazan odstotek nezgod na število zaposlenih. Pogostosti nezgod za vsa leta nazaj ni bilo mogoče prikazati, ker se nezgode niso prikazovale na takšen način.

Pregled nezgod na število zaposlenih

Leto	Število zaposlenih	Nezgode pri delu	% na zaposlene
1949	1.678	575	34,27
1950	1.744	476	27,29
1951	1.532	447	29,18
1952	1.530	434	28,37
1953	1.598	322	20,15
1954	1.658	280	16,89
1955	1.597	247	15,47
1956	1.584	245	15,47
1957	1.689	276	16,34
1958	1.828	282	15,43
1959	1.954	215	11,00
1960	1.993	175	8,78
1961	1.934	165	8,53
1962	1.935	145	7,49
1963	1.961	149	7,60
1964	2.004	164	8,18
1965	2.082	196	9,41
1966	2.100	170	8,10
1967	2.104	159	7,56
1968	2.088	166	7,95
1969	2.183	272	12,46
1970	2.200	295	13,40

Pregled nam kaže najvišje število nezgod v letu 1949 in sicer 34,27 % na število zaposlenih, najnižje pa v letu 1962, to je 7,49 %.

Se dobro, da imamo v Storah dve trgovini, ki imata tudi popoldan pivo

Sorazmerno s porastom števila nezgod je v zadnjih dveh letih porastlo tudi število izgubljenih dni. Če vzamemo za osnovo leto 1967, ko smo imeli najnižje število nezgod ter za izgubljene dneve indeks 100, potem je porast v naslednjih letih sledeč:

1968 — indeks 137

1969 — indeks 206

1970 — indeks 217

Velik porast nezgod pri delu v zadnjih dveh letih je tudi spremenil mesto naše železarne v odnosu na ostale jugoslovanske železarne. V naslednji tabeli so prikazane pogostosti nezgod za obdobje zadnjih petih let.

Porast nezgod v jugoslovanskih železarnah:

Železarna	1966	1967	1968	1969	1970
Zenica	26,2	22,2	18,1	19,2	15,9
Ilijaš	49,8	57,7	66,3	56,6	82,2
Jesenice	54,2	47,0	48,6	48,1	41,3
Ravne	20,1	20,0	23,2	27,7	29,5
Store	39,3	39,8	41,1	63,3	68,8
Sisak	42,1	40,4	35,5	37,7	42,2
Smederevo	51,8	42,9	69,4	58,3	54,9
Nikšić	21,6	24,4	26,0	40,0	29,6

Iz pregleda je možno razbrati, da ne moremo govoriti o nekakšni povezanosti gibanja nezgod v železarnah, saj nam primerjava kaže različne smeri v posameznih

železarnah. Odnos med pogostostjo in resnostjo nam lahko da šele kompleksnejšo sliko stanja nezgod pri delu v nekem podjetju.

Resnost je bila v posameznih železarnah naslednja:

Železarna	1966	1967	1968	1969	1970
Zenica	392	443	306	353	311
Ilijaš	875	1.001	958	1.111	1.496
Jesenice	1.043	1.052	1.064	1.082	958
Ravne	548	512	611	695	812
Store	662	615	832	1.188	1.246
Sisak	960	1.105	856	856	970
Smederevo	602	539	768	835	644
Nikšić	494	793	935	1.131	977

Iz obeh navedenih tabelarnih pregledov je mogoče zaključiti, da so imeli najboljše rezultate v petletnem obdobju v železarni Zenica, kateri sledita Železarna Ravne in Železarna Nikšić. Na četrtem mestu bi bila naša železarna kljub slabim rezultatom zadnjih dveh let.

Med posameznimi koledarskimi meseci se je število nezgod gibalo takole: najmanj nezgod je bilo v mesecu januarju in aprilu, največ pa v marcu, juliju, avgustu in novembru. Ostali meseci ne kažejo bistvenih medsebojnih odstopanj. Iz navedenega je težko zaključevati na vzroke nezgod iz tega vidika, vendar je kljub temu potrebno opozoriti na značilnost, da sta med najslabšimi meseci julij in avgust, torej meseca, z največjim številom dopustov pa tudi največjo vročino.

Če primerjamo število nezgod po dnevih v tednu lahko ugotovimo, da med posameznimi dnevi ni bistvenih odstopanj, razen srede in sobote, ko je število nezgod nekoliko nižje. Upoštevajoč proste sobote je ta podatek razumljiv, saj na ta dan obratujejo neprekinjeno le plavž, jeklarna in valjarna.

Primerjava števila nezgod po obratih nam kaže največji porast v energetskega obratu z indeksom 223 nasproti letu 1969, dasiravno gre za porast le štirih nezgod.

Obdelovalnica valjev beleži indeks 163, livarna II 152 (19 nezgod več kot leta 1969), promet 125, jeklarna 124 in elektroplavž 115. Na istem nivoju kot leta 1969 so ostali le obrati: valjarna z indeksom 102, modelna mizarna indeks 100 in livarna I z indeksom 98.

Zmanjšanje števila nezgod so dosegli le trije obrati in to: ekspedit indeks 70, elektroobrat indeks 67 in šamotna z indeksom 52. Glede na to, da v večini obratov beležimo porast števila nezgod, se to odraža v skupnem porastu števila nezgod pri delu.

Med težje nezgode smo šteli vse tiste, katerih zdravljenje je trajalo več kot 40 dni. Tako imamo v letu 1969 od 272 nezgod 12 težjih poškodb. Zdravljenje teh poškodb je trajalo skupno 1.160 dni ali 96 dni na poškodbo. V tem letu beležimo tudi en smrtni primer, ko je poškodbam podlegel Slatav Ivan, livar iz livarne I. Med 295 nezgodami v letu 1970 (indeks 107!) smo imeli tudi 12 težjih poškodb, katere so zahtevale zdravljenja 1.088 dni ali 91 dni na poškodbo.

Podrobnejša analiza nezgod nam je pokazala, da glavni viri poškodb prevladujejo v grupi 12, to je »železo in kovine ter stroji in strojni deli pri prenosu in montaži«. Več kot tretjina vseh poškodb ima svoj izvor v nave-

denem viru in sicer: v letu 1969 39,6 %, v lanskem pa 43,7 %. Naslednji vir je tekoče železo. Razmeroma nizko število nezgod je na delovnih in pogonskih strojih, nekoliko več pa pri dvigalnih napravah to je pri posluževanju žerjavov.

Za pregled nezgod po vzrokih je vzeta klasifikacija vzrokov, ki pa ne zadovoljuje temeljitim analizam, kar se odraža predvsem v prevladovanju faktorja 113, katerega se največkrat izraža kot neprevidnost pri delu, kar je pa lahko le posledica nekega drugega vzroka. Drug izrazit faktor, ki še tukaj nastopa je potrebno omeniti »naglica pri delu«.

Pregled nezgod po oblikah oziroma vrstah nam pove, da prevladujejo predvsem načini poškodovanj kot:

	1969	1970
udarec predmeta	30,5	42,0
stiskanje	23,2	21,0
udarec ob predmet	11,8	9,8

Ti podatki nam potrjujejo, da je večina poškodb v notranjem transportu, to je pri prenašanju, prekladanju in prevažanju raznih materialov. Razmeroma nizke je odstotek opeklin 20,8 % (1969) in 13,6 % (1970), predvsem na značaj našega podjetja in glede na to, da se veliko število del opravlja s tekočim in razžarjenim železom. Prevladovanje prvih treh načinov govori tudi o tem, da imamo v podjetju še v veliki meri zastopano ročno delo oziroma da si mehanizacija le počasi utira pot v tehnološke postopke.

Pregled nezgod po delih telesa nam potrjuje ugotovitev o prevladovanju ročnega dela iz prejšnjega odstavka, saj je v obeh letih preko 40 % vseh poškodb na rokah. Razmeroma visoko je tudi število poškodb na očeh in to 8,1 % (1969) in 12,2 % v lanskem letu. Pri teh nezgodah gre v glavnem za tujke v očesu. Kot glavni vzrok za te poškodbe pa so v ne nošenju zaščitnih očal ali pa njihovi malomarni namestitvi.

Analiza nezgod po starosti poškodovancev nam ponazarja, da se poškodujejo predvsem mlajši delavci. Še posebej pomembna pa je ugotovitev za kategorijo delavcev do 18 let starosti, predvsem v letu 1968 in 1970. Vzrokov za takšno stanje je lahko več:

— pomanjkanje poklicnih izkušenj;

— vse premalo se z novinci neposredno dela, jih poučuje in nadzoruje;

— pretirana mladostna lahko-miselnost, ter podcenjevanje nevarnosti;

— pretežno nizka strokovnost ter neindustrijsko obnašanje, saj večina mladih novincev prihaja iz tipičnega kmečkega okolja ter to miselnost prinaša tudi s seboj na delo.

Iz analize in vzrokov izhajajo tudi ukrepi za preprečevanje nezgod, ki bodo obdelani v eni prihodnjih števil našega glasila. Pri tem je potrebno izhajati iz ugotovitev, da je maksimalno varnost doseči le s sodelovanjem treh faktorjev in to: tehnologije, človeka in organizacije. Maksimalna varnost je dosežena s tehnologijo prilagojeno varnosti, varnostno zavestjo ljudi ter varnostno upoštevajočo organizacijo dela.

NEZGODE PRI DELU

V mesecu aprilu 1971 je bilo po obratih in oddelkih naslednje število nezgod pri delu: jeklarna 3, valjarna I. 2, valjarna II. 3, livarna I. 4, livarna II. 1, energetske obrat 1, elektroobrat 2, ekspedit 2, skupaj 18 nezgod.

Brez nezgode pri delu so bili naslednji obrati oziroma oddelki: elektroplavž, šamotarna, mehanična delavnica, promet, OTK, ostalo, modelna mizarna, obdelovalnica valjev, komunalni oddelki, razvojni oddelki, stanovanjsko gostinska enota.

Na poti na delo in z dela imamo v tem mesecu rekordno število prijavljenih nezgod, in sicer: 1 iz elektroplavža, 2 iz livarne I., 1 iz šamotarne, 2 iz mehanične delavnice in 2 iz energetskega obrata.

Pri delu so se poškodovali:

JEKLARNA:

PLAHUTA Franc je z ročnimi kleščami izvlačil ingot iz kokile. Pri tem mu je ingot zdrsnil in mu poškodoval nart desne roke.

MAČEK Alojz so se pri zapečkanju prevrnile kokilne klešče in ga udarile po stegnih obeh nog.

POLAK Maks je popravljaj orojce, pri tem pa sta mu sodelavca stisnila s prekucnikom desni bok.

VALJARNA I.

ZUPANČIČ Avgust. Pri dviganju ingota s kavljem, mu je kavelj izšlo iz rok in ga poškodovalo nad levim očesom.

BEZGOVŠEK Ivan je pomagal sodelavcu pri vtikanju valjanca na V. ogrodju. Valjanec so valji hipoma prijeli, klešče pa so ga udarile po čelu.

VALJARNA II.

DJUGATOVIČ Živojin — Pri ravnanju gredic pred koračno pečo mu je stisnilo tretji prst leve roke. Do poškodbe je prišlo zaradi nepravilnega načina dela.

GAJSEK Vlado — ni sledil poteku palice in se je je ustrašil, pri tem je stopil na valjčnico in padel. Poškodoval si je desno ramo.

SORLI Justin. Pri dvigovanju gredic mu je gredica zdrsnila iz roke in mu padla na palec leve roke.

LIVARNA I.

KOZOLE Franc je iztresal palico iz peska, palica je zdrsnila in mu poškodovala drugi in tretji prst desne roke.

PONDELAK Mirko je s pomočjo žerjava izpraznjeval kokile. Pri tem je kalupni okvir zanihal in mu stisnil tretji prst leve roke ob drugi okvir.

OCVIRK Franc. Na rafami je brusil probo. Pri tem mu je vrglo probo v spodnjo čeljust. (Probe ni držal dovolj trdno.)

ROMIH Rudi je zapiral prekucnik z varovalno zaporo. Zapora mu je zdrsnila in stisnila tretji prst desne roke.

LIVARNA II.

ŽABERL Henrik. Pri nakladanju odlitkov mu je padel odlitek na palec leve roke.

ENERGETSKI OBRAT

GODUNC Vlado. Spodrsnilo mu je na stopnicah pri generatorju in se je udaril na levo stran reber.

ELEKTROOBRAT

IVACIČ Zdravko je montiral preklopniške časovnih relejev v valjarni II. Pri delu se je dotaknil dela naprave, ki je bil pod napetostjo, kar je povzročilo udar električnega toka (šok!).

ŽAZJAL Bogomir je pri preizkušanju intaktnosti varovalnega vložka povzročil stik med faznim vodnikom in ohišjem razvodne baterije. Obločni plamen ga je opekkel po prstih desne roke.

Do obeh navedenih nezgod verjetno ne bi prišlo, če bi se upoštevali osnovni varnostni predpisi.

EKSPEDIT

ZAGAJSEK Stanku se je pri razkladanju odpadnega materiala iz »Tatre« prikotil večji komad žlindre in ga udaril v hrbet in levo nogo.

PESJAK Alojza je pri dviganju ročice federala z vzvodom, le-ta udarila po zapestju leve roke.

V PREMISLEK

76. člen TZ

1. Oseba na delu mora opravljati svoje delo z vso pazljivostjo,

da s tem prispeva k varovanju svojega življenja in zdravja kot tudi življenja in zdravja drugih članov delovne skupnosti.

2. Oseba na delu ima pravico in dolžnost uporabljati vse varstvene naprave in sredstva za osebno varstvo pri delu, uporabljati jih v njihov namen, pazljivo ravnanje z njimi in jih vzdrževati v brezhibnem stanju.

78. člen TZ

Oseba na delu mora neposrednemu vodji takoj naznaniti vsako opaženo pomanjkljivost, okvaro ali drug pojav, ki lahko ogroža varnost pri delu.

Služba varstva pri delu

Gašenje plinskih požarov

Kljub pravilni izvedbi plinskih naprav, pravilnem skladiščenju, transportu in uporabi plina, kljub skrbnemu delu in varnostnim ukrepom je zelo veliko možnosti, da nastopijo vsi elementi, potrebni za požar ali eksplozijo plina. Iz primerov vidimo, da se požari pripetijo tudi v zelo dobro urejenih obratih za proizvodnjo ali distribucijo plina, in da pogosto ni mogoče zanesljivo ugotoviti vzroka požara.

Iz tujih izkušenj lahko marsikaj zvedo o gašenju plinskih požarov, ki jih lahko vsak dan pričakujemo. Glavna skrb pri gašenju plinskih požarov in drugih nesrečah mora biti, da pri tem niso ogrožena življenja tistih, ki v takih slučajih skušajo pomagati. Če poznamo lastnosti plinov, izvedbe plinskih naprav in obnašanje teh plinov in naprav v požaru, se lahko precej varno lotimo gašenja, ki izgleda silno tvegano in za laika pomeni pravo herojstvo. Pri vsaki nesreči ali iz dobrega opisa nesreče s plini se je mogoče kaj koristnega naučiti, še posebno, če nam uspe pojave tudi teoretično razložiti.

Pri gašenju plinskih požarov ne moremo obravnavati samo »ugaševanje« plamena ampak tudi druge nesreče s plini. V teh ne-

srečah lahko nastopijo trije primeri:

1. iztekanje plina
2. požar plina
3. plinske naprave izpostavljene požaru.

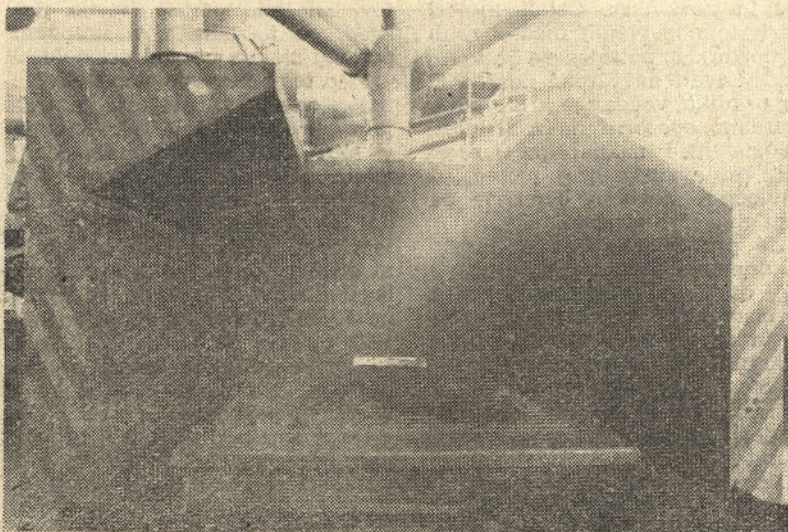
Do iztekanja plina pride zaradi okvar na plinskih inštalacijah ali drugih nesrečah na primer v prometu. Ravno pri iztekanju plina reševalci in ogroženi premalo pazijo na svojo varnost, ker se nevarnosti običajno ne zavedajo. Uhajajoči plin je lahko strupen ali vnetljiv ali pa oboje hkrati. Uhajajoč plin v zaprtem prostoru lahko z zrakom tvori mešanico, ki je v eksplozijskem področju. Ob vžigu te mešanice pride do eksplozije. Visok tlak ob eksploziji lahko razruši prostor ali celo stavbo, visoka temperatura pa pogosto povzroči požar.

Tudi na prostem plin z zrakom tvori eksplozivno mešanico. Takoj po izteku je koncentracija plina prevelika (nad eksplozijskim področjem), da bi se ta lahko vnel. Zaradi nadaljnega mešanja z zrakom je dovolj daleč od iztoka koncentracije plina premajhna (pod eksplozijskim področjem!). Vmes je področje, v katerem je mešanica plina in zraka vnetljiva. Velikost tega področja je odvisna od velikosti odprtine, tlaka plina, vrste plina,

relativne gostote plina z ozirom na gostoto zraka, od smeri iztoka plina, temperature zraka, hitrosti vetra itd. Nastanek obsežnega področja vnetljive mešanice je najbolj verjeten, če je plin gostejši od zraka in če je iztok plina usmerjen navzdol ali vodoravno. Najmanjša nevarnost je, če izteka plin, pa ima manjšo gostoto od zraka in je iztok usmerjen navzgor. Ob nenadnem vžigu te eksplozivne mešanice lahko pride do težkih ali celo smrtnih poškodb, še posebno, če so ljudje v območju te eksplozivne mešanice. V večini primerov je iztok vnetljivega plina, ki ne gori, nevarnejši od požara plina. Najboljši način za gašenje požara plina je zapiranje dotoka plina. Plinski požar je sicer mogoče pogasiti z ogljikovim dioksidom, gasilnim prahom ali celo z vodno prho, a če plina takoj za tem ne zapremo, uhaja plin, ki se lahko vsak trenutek ponovno vname in torej predstavlja večjo nevarnost kot na požaru. Najboljše sredstvo za gašenje plinskega požara je gasilni prah. Za gašenje s prahom uporabljamo v glavnem dva načina:

1. Prvi način je z odpihovanjem ali »snap-out« tehniko. Pri tem načinu gašenja je nujno, da nosijo gasilci težko zaščitno obleko proti izžarevajoči toploti plamena (na primer: aluminizirana azbestna obleka!). Gasilci se s cevmi za prah zelo približajo mestu, kjer izhaja plin, potem pa vsi hkrati odprejo ročnike, ki jih usmerijo v plinski curek pod plamenom. S tem načinom je mogoče tudi velike požare zelo hitro pogasiti, ker dosežemo veliko koncentracijo gasilnega prahu v področju, kjer se plin vname.

2. Pri drugem načinu gasilci že prej, preden se neposredno približajo plamenu, odprejo ročnike na ceveh za gasilni prah. Curek prahu najprej usmerijo v vrh plamena in ga potem počasi spuščajo proti vznožju plamena in nazaj proti vrhu. Oblak prahu, ki pri tem nastane, nudi zaščito proti izžarevani toploti in gasilci se lahko približajo plamenu. Če je plamen večji je potreben več kot en curek prahu. Oblak prahu ki zajame plamen, zelo zmanjša intenzivnost gorenja. Če je oblak (Nadaljevanje na 11. strani)

Odpraševalne naprave na tresilnem stroju v livarni II

GAŠENJE PLINSKIH POŽAROV

prahu dovolj velik, da prekrije ves plamen in ima dovolj veliko koncentracijo, bo plamen ugasnil že po nekaj zamahih s curkom prahu. Ta način zahteva več prahu za pogasitev plamena ima pa to prednost, da se gasilci lahko približajo v navadnih zaščitnih oblekah.

Plinske naprave, rezervoarji ali cevovodi, ki so izpostavljeni požaru, predstavljajo dodatno nevarnost. Zaradi višje temperature naraste tlak plina in nevarnost razpočenja posode. Deli posod ali celo posode lahko zaradi tega odletijo tudi precej daleč. Če je plin vnetljiv, pride tudi do povečanja požara ali eksplozije. Tudi posode, ki imajo varnostne ventile so nevarne. Plin, ki izteka iz varnostnega ventila se lahko vname in poveča ali razširi požar. Posoda za varnostnim ventilom vzdrži tlak le, če se v požaru ne segreje toliko, da se manjša trdnost jekla in ta popusti.

Postopek pri nesrečah z butan-propanom

Mešane pline skladiščimo in transportiramo utekočinjene v jeklenkah, večjih posodah in različnih rezervoarjih. V vsaki posodi je del plina utekočinjen, del pa plinast. V primeru, da pride do okvare na rezervoarjih ali cevovodih, lahko uhaja plinasta ali pa tekoča faza plina. Ko se utekočinjeni plin upari, ima približno 270-krat večjo prostornino. Skozi enako odprtino bo torej iztekalo veliko več plina, če izteka tekoča faza, kot pa če izteka plinasta faza.

Pri povišanju temperature v požaru tlak plina narašča različno hitro, odvisno od tega, kolik del plina v posodi je utekočinjen. Rezervoar, ki ima pravilen varnostni ventil, bi prenesel povišani tlak, če ne bi ogljikovo jeklo, ki je najbolj pogost material za take rezervoarje, izgubilo svoje trdnosti, ko se segreje na visoko temperaturo. Del rezervoarja, ki je v stiku s tekočim delom plina se ne more toliko segreti, ker se pri uparjanju tekoči plin ohlaja. Rezervoar se močno segreje posebno tam, kjer je v stiku s plamenom in plinastim delom mešanega plina. Oslabljenost mesta se raztegne, stanjša in lahko tudi pretrga. Nastala odprtina deluje kot dodaten

varnostni ventil in tlak v rezervoarju se zniža. Če znižanje tlaka ni zadostno, se rezervoar lahko popolnoma pretrga. Pri tem ističasno nastaneta dve posledici. Rezervoar ali deli rezervoarja odletijo v vse smeri. Plin, ki nenadoma uide iz posode se vname in povzroči zelo velik plamen. Eno in drugo predstavlja za gasilce veliko nevarnost.

V nekaterih primerih, ko plin izteka iz prevozne cisterne, je primerno prepeljati vozilo na mesto, kjer plin izteka brez nevarnosti, da bi se vnel. Vsak poizkus, da bi prevrnjeno cisterno postavili pokonci in jo prepeljali na varnejše mesto, je treba opraviti zelo previdno, da ne poškodujemo ventilov ali cevi.

Požar mešanega plina

Kot splošno pravilo naj velja, da plamen mešanega plina ne gasimo, razen če iztok plina lahko takoj nato zapremo. Za gašenje lahko uporabimo ogljikov dioksid ali gasilni prah, ki je bolj učinkovit.

V obeh primerih je treba usmeriti gasilno sredstvo v curek plina ob vznožju plamena.

Vse površine, ki so izpostavljene vročini je treba hladiti z veliko količino vode. Ščititi je treba tudi vse vnetljive predmete v okolico. Če je edini ventil, s katerim je mogoče zapreti iztekanje plina v plamenu je treba presoditi, če bo mogoče priti do tega ventila in ga zapreti. Pri tem je treba uporabiti zaščitne obleke in vodne prhe za zaščito pred vročino. Delati je treba počasi in previdno, da ne bi gasilcev zajel plamen. Kadar ni na razpolago dovolj vode za hlajenje, začne v rezervoarju naraščati tlak. Na naraščanje tlaka opozarja povečanje plamena in hrupa, ki ga povzroča varnostni ventil. Ko opazimo te znake, se je treba umakniti v varno razdaljo. Rezervoar počasi navadno le, če je del rezervoarja pregret in oslabljen tako, da ne more vzdržati tlaka. Nevarnost je samo takrat, kadar ni dovolj vode za hlajenje kovinskih po-

vršin, ki so direktno izpostavljene plamenu ali ekstremni izžarevani toploti. S premikanjem cisterne, ki jo je zajel požar navadno zelo malo zmanjšamo nevarnost. Če posebni pogoji narekujejo tako premikanje, potem cisterno premikamo zelo previdno.

Če so naprave in rezervoarji mešanega plina močno izpostavljeni požarom (na primer požar na sosednji zgradbi ali neposredni bližini) moramo hladiti površino rezervoarja in cevi z veliko količino vode, da bi preprečili vsak nepotreben iztok plina. Če se rezervoar mešanega plina toliko segreje, da se odpre varnostni ventil, je treba pustiti da iztekajoči plin gori, če se je vnel. V nekaterih okoliščinah je primerno, da ga celo sami zažgemo. Istočasno je treba nadaljevati z ohlajevanjem rezervoarja. Ko se rezervoar ohladi se tlak v rezervoarju zniža in varnostni ventil se zapre. (Prirejeno po članku dipl. ing. Jožeta Janežiča — Ljubljana)

Program osnovne organizacije RK Štore

Osnovna organizacija Rdečega križa Štore je imela pred kratkim redno letno skupščino, na kateri je pregledala rezultate dela in sprejela delovni program za leto 1971.

Ob tem je bil tudi izvoljen nov upravni odbor, ki je na svoji prvi seji izvolil naslednje komisije:

- komisijo za socialno delo;
- komisijo za krvodajalstvo;
- komisijo za delo z mladimi člani RK.

Iz poročila in razprave je razvidno, da je bilo delo osnovne organizacije precej uspešno, pri čemer imajo največ zaslug dosežani tajnik odbora tov. Pešak Fani, mentorji na osnovnih šolah in še nekateri člani odbora. Posebna skrb je bila posvečena socialno ogroženim in ostarelim osebam, zbiranju rabljenih oblačil, delu z mladimi člani RK in organizaciji krvodajalskih akcij. Prav tako je bilo uspešno sodelovanje s komisijo za krvodajalstvo pri sindikalni podružnici Železarne Štore. Iz poročila je tudi razvidno, da je bilo v letu 1970 v Štorah zbrano 225,54 litrov krvi, katero je darovalo 470 oseb iz železarne in 123 s terena.

Zelo prizadevni so bili tudi mladi člani RK na vseh šolah, ki so organizirali obisk v domu oskrbovancev, izvedli pod vodstvom svojih mentorjev zbiranje živil za šolsko kuhinjo, imeli tečaj o higieni in prvi pomoči, predavanje o alkoholizmu itd. Tudi pomoč ostarelim osebam na terenu je humano delo mladih članov RK. Ta dejavnost je že precej razširjena, treba pa jo še izpopolniti. Kot že omenjeno so bile na prvi seji odbora izvoljene tri komisije z namenom, da se naloge te humane organizacije humano razdelijo na vse člane odbora in s tem dosežejo še boljši uspehi.

Odbor predvideva tudi letos skupno s komisijo za krvodajalstvo pri sindikalni podružnici v Železarni Štore v mesecu juniju pripraviti proslavo ob dnevu krvodajalcev s kulturnim in zabav-

nim programom. Ob tej priložnosti bodo številni krvodajalci iz železarne in terena prejeli zaslužena priznanja.

Za uresničevanje svoje dejavnosti pri razvijanju mednarodne

solidarnosti in družbenih odnosov, ki temeljijo na načelih humanizma pa je nujno potrebna materialna pomoč in sodelovanje vseh družbenih dejavnikov, kakor tudi vseh občanov. Osnovna organizacija RK pričakuje, da bo te pomoči v bodoče deležna še v večji meri kot doslej.

S. K.

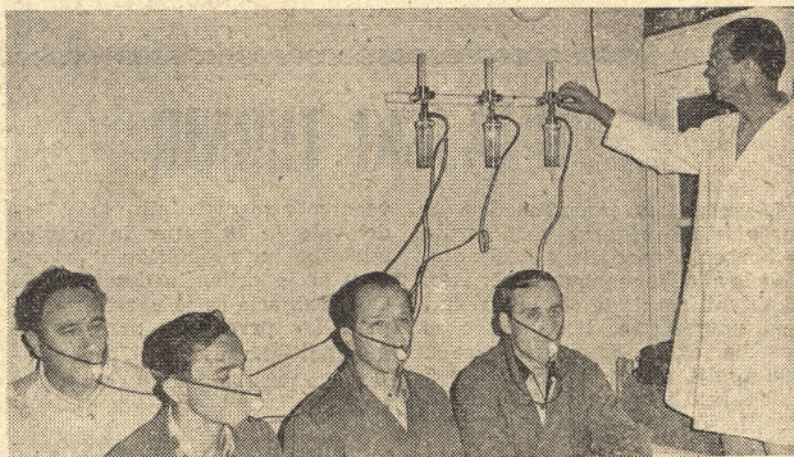
Nova pridobitev v ambulanti za prvo pomoč

Uporaba tehničnih plinov se je v našem podjetju močno povečala. Kljub pravilni izvedbi plinskih naprav in skrbnem vzdrževanju obstojajo možnosti, da pride do nenadnega uhajanja plinov iz plinskih naprav. Pri tem lahko nastanejo v ozračju take koncentracije plinov, ki so zdravju škodljive. Takih primerov je bilo doslej v našem podjetju že več in jih tudi v prihodnje ne bo mogoče v celoti preprečiti. Sredstva za nudenje prve pomoči osebam, ki so vdihale zrak, pomešan s škod-

ljivimi plini, so v prvi vrsti sveži zrak in vdihavanje kisika s pomočjo inhalatorjev. Do sedaj smo imeli za inhalacijo en prenosni aparat za dve osebi, kar pa večkrat ni bilo dovolj. Zato smo v ambulanti za prvo pomoč namestili stabilni inhalator, s katerim se lahko nudi prva pomoč istočasno štirim osebam. Ta pridobitev bo znatno olajšala delo obratnim bolničarjem in omogočila ponesrečenim osebam takojšnje in uspešno nudenje prve pomoči.

Tudi Bosjan zaradi prehitre vožnje karambolira.

Dopust šport rekreacija razvedilo, družabno življenje

NAŠE KEGLJAČICE DRŽAVNE PRVAKINJE

V Novem Sadu je bilo letošnje ekipno prvenstvo za žene. Sodelovalo je 16 ekip.

Tekmovanje je bilo 9. in 10. maja. Prvi in drugi dan so bil doseženi rezultati:

Kovinar Štore 2.422 — 2.378
Tekstilac 2.379 — 2.259
Gradis Ljubljana 2.232 — 2.347

Končna razvrstitev je bila: Kovinar Štore 4.800, Tekstilac 4.638 in Gradis Ljubljana 4.579. Tako so igralke Kovinarja s precejšnjo prednostjo osvojile naslov državnih prvakinja za leto 1971. Za ekipo so sodelovale: Ludvig Eva 426 — 416, Perper Milica 423 —

399, Kranjc Dragica 386 — 408, Veber Hilda 396 — 396, Ocvirk Sonja 403 — 382 in Urh Magda 388 — 379.

Med posameznicami je bila najboljša Ludvig Eva z 840 keglji in četrto mesto Perper Milice z 822 keglji, kar je za mlado tekmovalko v tako močni konkurenci, kjer je bilo 96 tekmovalk, velik uspeh.

S tem so dokazale svojo kvaliteto, kar potrjuje stalna udeležba nekaterih tekmovalk v državnem dresu.

Vsem tekmovalkam iskrene čestitke in čimveč uspeha v nastopih v državni vrsti. —f—k—

KUGLJAČKI SAVEZ JUGOSLAVIJE ČLAN FEDERATION INTERNATIONALE DES QUILLEURS

Zagreb, 14. 5. 1971

Broj 75/71

DTZ »PARTIZAN«
Kegljaški klub »KOVINAR«
ŠTCRE

Drage drugarice i drugovi!

Iako je već završeno žensko ekipno prvenstvo pred više dana, a mi smo zbog preuzetosti tekućim poslovima naših prvenstava u nemogućnosti obaviti sve poslove navrijeme, ipak smatramo za posebnu čast čestitati vašem klubu za osvojeno

I. mjesto na ženskom ekipnom prvenstvu SFRJ

v Novom Sadu dne 8. i 9. maja 1971.

Time je vaš klub ponovo pokazao visok kvalitet ženskog kugljanja v našoj zemlji, pa je uz dosadanje uspjehe dodao i taj zaista vrijedan trofej.

Očekujemo, da će rukovodstvo vašeg kluba i svi njegovi članovi još većim žarom nastaviti sportsku aktivnost, a time i nadalje učestvovati na našim domaćim i internacionalnim takmičenjima i svojom kvalitetom nastaviti afirmacijom kugljanja i imenom svog kluba.

Još jednom se pridružujemo čestitkama i najboljim željama za daljnje uspjehe.

Primite drugarske i sportske pozdrave.

Sekretar:
Vilko Šafar l. r.

PRVOMAJSKI TURNIR

V počastitev praznika dela 1. maja je bil v Štorah večji turnir v borbenih partijah v kegljanju. Sodelovalo je enainvajset ekip. Doseženi rezultati so bili dokaj pod povprečjem. Prvo mesto je zasedla ekipa Kovinar Štore z 809 keglji, druga je bila Obnova z 806 keglji in tretji Cetis z 743 keglji. Vse tri ekipe so prejele v trajno last Livarje.

V Celju je bilo občinsko pr-

venstvo v tekmovalnih parih. Sodelovalo je 56 parov in pravico udeležbe na republiškem prvenstvu si je priborilo deset parov. Od Kovinarja se je uvrstil na republiško prvenstvo par Kavka Marjan — Kranjc Emil, tudi ostali štirje pari so dosegli zelo dobre rezultate.

Obema želimo čim boljše uvrstitev v republiškem merilu.

TEKMOVANJE ZA REKREACIJSKI ZNAK

V organizaciji komisije za rekreacijo in oddih pri ObSS Celje, smo se udeležili tekmovanja za rekreacijski znak, ki je kot prvo takšno tekmovanje uspešno zaključeno. Ob razpisu za to tekmovanje se ni nihče prijavil iz preprostega razloga, ker pač sam razpis največkrat ni garancija za mobilizacijo množičnega sodelovanja nujenega programa. Kljub indolenci do razpisa nismo obupali, ker smo bili na to pripravljeni, ampak smo program tekmovanja ponudili posameznikom, po naših spiskih, upoštevajoč njihove rezultate in stalne aktivnosti športne rekreacije v različnih panogah. Takoj za tem, ko smo povabili posameznike k tekmovanju za rekreacijski znak, se nam je prijavilo že naslednji dan preko 60 tekmovalcev. Več o samem pomenu tekmovanja za rekreacijski znak bomo spregovorili ob razpisu za naslednje tekmovanje, ki se bo predvidoma pričelo v mesecu juniju 1971. Pri tem vas želimo opozoriti samo na to, da bo prva disciplina za rekreacijski znak pohod na Triglav, ki je predviden v začetku julija 1971.

Rezultati tekmovanja:

Članice:

1. Krajnc Dragica	komerciala	2.150 točk zlata
2. Držan Irena	komerciala	2.100 točk zlata
3. Kavka Lidija	stan. grad.	2.500 točk zlata
4. Žnidaršič Danica	org. biro	2.100 točk zlata
5. Boršič Zdenka	spl. sek.	1.950 točk srebrna
6. Perpar Milica	laborat.	2.150 točk zlata
7. Ludvig Eva	komerciala	2.150 točk zlata
8. Čagalj Silva	U O S	1.950 točk srebrna

Člani nad 40 let:

9. Rukavina Dane	šamotarna	2.050 točk zlata
10. Lubej Ciril	livarna	2.000 točk zlata
11. Centrih Jože	valjarna	2.050 točk zlata
12. Križanc Jože	jeklarna	2.150 točk zlata
13. Gradišnik Frido	organ. biro	1.800 točk srebrna
14. Sotler Stane	spl. sek.	2.000 točk zlata
15. Vodeb Jože	komunala	2.500 točk zlata
16. Boršič Avgust	upokojen	1.850 točk srebrna
17. Krajnc Srečko	el. del.	2.450 točk zlata
18. Markovič Rajko	kad. sek.	1.850 točk srebrna
19. Sivka Jože	O T K	2.000 točk zlata
20. Renčelj Jože	jeklarna	2.200 točk zlata

Člani do 40 let:

21. Tanjšek Jaka	konstr. biro	2.475 točk zlata
22. Resman Rudi	obdel. valj.	1.625 točk srebrna
23. Krajnc Emil	valjarna	2.150 točk zlata
24. Bokšan Drago	komerciala	2.150 točk zlata
25. Belac Jože	O T K	1.950 točk srebrna
26. Čehovin Boris	valjarna	1.750 točk srebrna
27. Škoberne Franc	livarna	2.050 točk zlata
28. Gobec Jože	el. del.	1.725 točk srebrna
29. Prelec Srečko	komerciala	2.050 točk zlata
30. Golob Jože	O T K	2.050 točk zlata
31. Kavka Marjan	energetski	2.300 točk zlata
32. Ocvirk Stane	uprava	2.200 točk zlata
33. Borko Vrečko	kadr. sek.	2.000 točk zlata
34. Kavka Franc	kadr. sek.	2.050 točk zlata
35. Mastnak Maks	meh. del.	2.100 točk zlata
36. Veber Tine	spl. sek.	2.650 točk zlata
37. Ing. Pipan Miran	R O	2.100 točk zlata
38. Arzenšek Štefan	stan. en.	2.750 točk zlata
39. Godicelj Ivo	konstr. biro	2.700 točk zlata

Člani do 30 let:

40. Zorc Franc	valjarna	2.050 točk zlata
41. Hrovat Ivan	obdel. valj.	1.700 točk srebrna
42. Klinar Franc	uslužbenci	2.100 točk zlata
43. Godunc Vlado	laboratorij	1.950 točk srebrna
44. Ivanšek Stane	el. del.	1.850 točk srebrna
45. Dečman Miha	priprv. vzd.	2.000 točk zlata
46. Demčar Vili	liv. valj.	2.050 točk zlata
47. Vrečar Franc	valjarna	2.400 točk zlata
48. Pajk Vinko	liv. II.	2.050 točk zlata
49. Gračner Ivo	livarna	2.150 točk zlata
50. Srebotnjak Dušan	komerciala	2.350 točk zlata
51. Škorjanc Franc	meh. del.	2.050 točk zlata
52. Senica Martin	konst. bir.	2.300 točk zlata
53. Kočevar Ivan	meh. del.	2.500 točk zlata
54. Grubenski Franc	liv. II.	2.050 točk zlata
55. Jerovšek Vlado	el. del.	2.050 točk zlata
56. Kaluža Vlado	fin. sek.	2.050 točk zlata

Medobratno tekmovanje v smučanju

Imeli smo srečo! Srečo? Da, in to zaradi prelepega vremena, ki smo ga imeli na dan medobratnega tekmovanja v smučanju na Golteh. Tekmovanje smo napovedali v veleslalomu. Prvi tekmovallec je startal ob 13. uri in takoj za njim še 40 tekmovalcev, ki so se borili za svoj plasman in plasman ekipe za katero so nastopali. V konkurenci posameznikov so bili tekmovalci razdeljeni na tri starostne skupine in posebej skupina tekmovalk. Za ekipni plasman so se upoštevali trije najboljši

časi tekmovalcev posameznih ekip. Vsi so se športno borili. Tudi tisti, ki že dalj časa več redno ne smučajo in tekmujejo. Zadnji tekmovalec je privozil skozi cilj. Vsi zadovoljni, zdravi in srečni, da so preživeli dan, ki se ga enostavno pozabiti ne da.

Na vrsti je razglasitev rezultatov!

Vsi smo se zbrali v posebni sobi hotela »Golte«. Najboljši posamezniki so prejeli lepe diplome in spominske plakete, najboljšje ekipe pa praktična darila. Tudi tisti, ki so na tem tekmovanju imeli manj sreče od najboljših, so prejeli tolažilne nagrade, ki jih je podelil direktor Izletnika, tov. Perc Leon.

Po končanem ceremonialu smo se prijeli okoli ramen in skupaj prepevali prelepe slovenske pesmi vse do odhoda domov.

REZULTATI TEKMOVANJA

posamezno:

Clanice:

1. Zelič Silva, 35,5; 2. Držan Irena, 1:21,8; 3. Žnidaršič Danica, diskvalificirana.

Clani III. razred (nad 40 let):

1. Ing. Plevnik Slavko, 29,4; 2. Krajnc Srečko, 30,6; 3. Arzenšek Stefan, 32,9; 4. Vodeb Jože, 35,0; 5. Renčelj Jože, 1:07,0.

Clani II. razred (od 30 do 40 let):

1. Mastnak Maks, 21,6; 2. Veber Tine, 22,2; 3. Resman Rudi, 22,7; 4. Ivanšek Stane, 25,3; 5. Godicelj Ivan, 25,3.

Clani I. razred (do 30 let):

1. Srebotnjak Dušan, 21,4 (najboljši čas proge); 2. Kujan Laci, 22,5; 3. Ing. Senčič Srečko, 22,6; 5. Renčelj Miran, 23,0; 5. Klinar Božo, 23,6.

Skupaj je nastopilo 41 tekmovalcev.

EKIPNO:

1. mesto — uslužbenci
2. mesto — elektroobrat
3. mesto — obdelovalnica valjev
4. mesto — OTK - razvojni
5. mesto — jeklarna

VODEB JOŽE: Čeravno mu je koordinacija gibov delala mačje problemov, je kljub temu brez napak prevozil ciljno črto.

KRAJNC SREČKO: Eden od favoritov v svoji skupini se je odločil za stil, podobnemu francoski šoli v upanju za čimboljši plasman.

Troboj za prestiž

Vsaka akcija povzroči reakcijo! Tako se je pripetilo tudi med smučarji, po končanem prvenstvu sindikalnega tekmovanja. Kdo je boljši? Zmagala je ekipa Libele. Drugi so bili smučarji iz Železarne, 11. mesto pa so dosegli eni od favoritov, smučarji kolektiva NIVO — Celje. Prišlo je do ponovnega medsebojnega obračuna. Dogovorili smo se za troboj pod pokroviteljstvom OBSS — Celje.

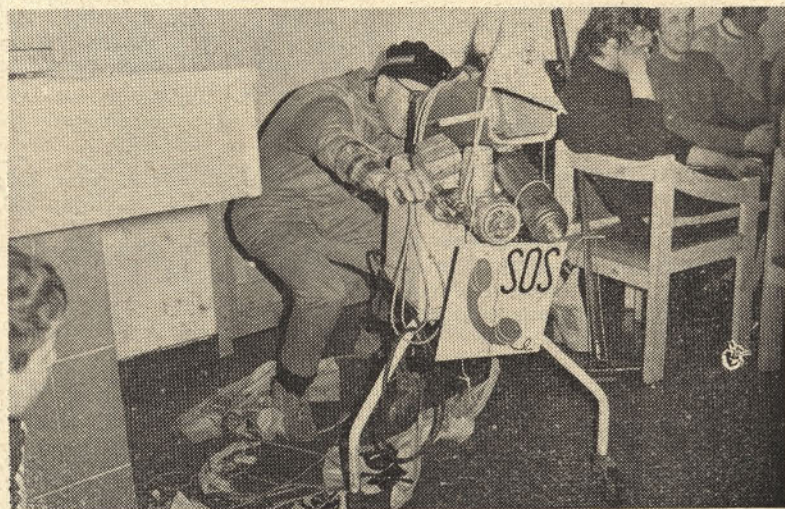
Troboj je bil na Golteh v veleslalomu v dveh tekih v pravem tekmovalnem in tovariškem vzdušju. Na tem troboju je imela naša ekipa smolo v tem, da ni

bila kompletna, saj so manjkali trije od boljših smučarjev in sicer: Rozman Franc, ing. Senčič Srečko in Grmek Jože. No, kljub temu se je tekmovanje za nas dobro končalo, saj smo dosegli drugo mesto in tako premagali najboljše smučarje iz Libele.

Za ekipo Železarne so nastopili: Mastnak Maks, Srebotnjak Dušan, Resman Rudi, Vrečar Franc, Veber Tine, Kujan Laci, Renčelj Miran, Hrovat Ivan, Markovič Zvone in Senica Martin.

Končni vrstni red:

1. mesto — NIVO — Celje
2. mesto — Železarna
3. mesto — Libela.

Za direktni prenos v borbah ob zaključku »troboja za prestiž« je poskrbela televizija hotela Golte

Direktor Izletnika Leon Perc in naša Danica sta poskrbela za kulturni program po tekmovanju

Končno točki

Začelo se je prvenstvo v drugi slovenski ligi — vzhod, kjer nastopa tudi naše košarkarsko moštvo. Moštvo, kakor tudi vodstvu sekcije, je bilo že pred pričetkom prvenstva jasno, da bo boj za obstanek v ligi težak, ker nastopajo v ligi kvalitetne ekipe, saj ni nobena ekipa kvalitetno slaba, da se ne bi mogla obdržati v ligi.

Toda začelo se je prvenstvo in že je bil tu prvi poraz na domačem terenu. Naše moštvo je na tekmi z Rogaško Slatino prikazalo tako slabo igro, kot je v Štorah še nismo videli in nič ne bi bilo

čudno, če bi bil poraz še večji kot je bil (46:66).

Iskati vzroke za slabo igro proti Rogaški Slatini ni težko. Po mojem mnenju je bila ekipa zaradi prve tekme v tej konkurenci pod velikim psihičnim pritiskom in strahom, kako bo domača javnost oziroma gledalci sprejeli morebiten poraz.

Na drugi tekmi proti favorizirani ekipi »Drave« v Ptuj, pa je naše moštvo zaigralo tako kot še nikoli. Vso tekmo, do zadnjih treh minut so naši fantje vodili in le zaradi premelega števila kva-

litetnih igralcev je bila tekma izgubljena z rezultatom 47:54 za »Dravo«.

Moramo povedati, da je ekipa »Drave« trenutno najboljša v ligi ter eden resnih kandidatov za vrh lestvice.

Zmaga! To so lahko rekli naši igralci 9. maja, — na dan zmage, ko so premagali ekipo Ruš z rezultatom 69:60.

Prepričali smo se tudi lahko, da gledalci niso zapustili moštva po porazu proti Rogaški Slatini, saj jih je bilo na tej tekmi še več, bilo pa je tudi več bodrenja in ploskanja, s katerim so bili naši igralci nagrajeni za dobro igro.

Ladislav Kaluža

DELAVSKE ŠPORTNE IGRE

Naši športniki so se ponovno vključili v tekmovanje v okviru »delavskih športnih iger«, ki je že tradicionalno za vse zaposlene v celjski občini. To tekmovanje postaja iz leta v leto zanimivejše in popularnejše predvsem glede na množičnost in kvaliteto posameznih srečanj. Tekmovanje se v različnih športnih panogah odvija ločeno za člane, starejše člane (nad 35 let) in članice. Tekmovanje se je pričelo v začetku leta in traja vse leto razen v mesecu juliju, ker je večina zaposlenih na dopustu.

Do sedaj so se naši športniki udeležili vseh tekmovanj, razen članic v namiznem tenisu.

Poglejmo rezultate:

SMUČANJE

Starejši člani:

1. ZNG — Celje, 95,3; 2. EMO — Celje, 102,6; 3. Železarna, 107,9; 4. Prosveta, 112,1; 5. NIVO — Celje, 117,5; 6. Ingrad, 118,2; 7. CETIS, 121,5; 8. AERO, 122,5; 9. Etol, 123,2; 10. Obnova, 127,4.

Nastopilo je 76 tekmovalcev oziroma 20 ekip. Od naših tekmovalcev je bil najboljši Resman Rudi, ki je med posamezniki zasedel 5. mesto.

Clani:

1. Libela, 204,9; 2. Železarna, 207,8; 3. CETIS, 212,0; 4. Klima, 224,0; 5. EMO, 224,9; 6. Aero, 234,0; 7. Cinkarna, 252,9; 8. Toper, 274,6; 9. Geodet zavod, 293,4; 10. Etol, 324,5.

V tej konkurenci je nastopilo 30 ekip in 162 posameznikov. Od naših tekmovalcev je bil najboljši Vrečar Franc, ki je dosegel v izredno močni konkurenci 6. mesto.

Pri članicah nismo imeli kompletne ekipe, kjer je nastopila samo ena tekmovalka, tov. Znidaršič Danica in dosegla 18. mesto med 32 tekmovalkami.

NAMIZNI TENIS

Clani:

1. Ingrad, 26; 65:11; 2. CETIS, 20; 61:25; 3. Aero, 18; 56:41; 4. Prosveta, 18; 56:42; 5. Železarna, 16; 48:43; 6. Cinkarna, 16; 47:42; 7. EMO, 14; 46:47; 8. ZNG, 12; 54:49; 9. Elektro, 12; 47:54; 10. Železnica, 10; 42:51.

Skupaj je nastopilo 34 ekip. Jeseni se tekmovanje ponovi:

Starejši člani:

1. Kovinotehna, 18 45:17; 2. Aero, 14 43:22; 3. Elektro, 14 39:22; 4. Cinkarna, 12 37:25; 5. EMO, 10 37:27; 6. Železarna, 8 35:27; 7. Klima, 8 31:32; 8. Železnica, 3 17:37; 9. Prevoznništvo, 2 8:43; 10. Ingrad, 0 3:45.

Tudi starejši člani imajo jeseni povratno srečanje.

KEGLJANJE — v borbenih partijah 10 mož:

Clani:

1. Elektro, 861; 2. Obnova, 824; 3. Ingrad, 783; 4. Železarna, 772; 5. Kovinotehna, 768; 6. Klima, 758; 7. Žična, 746; 8. Mesnine, 745; 9. Aero, 741; 10. Cinkarna, 737.

Nastopilo je 41 ekip. Jeseni se tekmovanje ponovi.

Clanice:

1. Železarna, 497; 2. Aero, 467; 3. Ingrad, 416; 4. Savinja, 366; 5. Bolnica, 357.

Nastopilo je 16 ekip. Jeseni se tekmovanje ponovi.

SAH:

1. Ingrad; 2. Aero; 3. Cinkarna; 4. EMO; 5. Klima; 6. Kovinotehna; 7. Železarna; 8. Izletnik; 9. Zlatarna.

Skupaj je nastopilo 30 ekip, razdeljenih v tri jakostne skupine.

V času poročanja rezultatov končanih tekmovanj, se je pričelo že tekmovanje v nogometu in odbojki za st. člane. Rezultate teh tekmovanj bomo objavili v naslednji številki »Železarja«.

T. V.

DOPIŠUJTE V SVOJE GLASILO

BOLEZNI IN BOLNIŠKI STALEŽ

(Konec)

Za zmanjšanje nezgod in smrtnih primerov so potrebne stalne izboljšave v načinu dela, proučevanju delovnih operacij in nadzorstvu ekoloških dejavnikov.

Za železarsko industrijo je karakteristično srečevanje z množičnimi tehničnimi problemi ter s slabo funkcionalno ureditvijo v posameznih obratih.

To seveda hromi uspešno delo in utruja delavce. Tu ne prihaja do izraza samo zastarelost nekaterih obratov, marveč predvsem slabo vzdrževanje industrijskih naprav in pa nezadostna mehanizacija.

Utesnjeni prostori prav tako povzročajo številne tehnične probleme. Podobno je glede neenotnosti tehničnih surovin, provizorijev in še posebej zaradi nizkega nivoja znanja delavcev. (Z rekonstrukcijo in modernizacijo železarskih obratov ter s selekcioniranimi skupinami delavcev se bodo pereči problemi prav gotovo znižali).

K reševanju strokovno tehničnih in varnostnih problemov pritegnimo novatorje in racionalizatorje, ki imajo dolgoletne izkušnje in tehnični duh ter smisel za varstvo dela.

Glede na značaj obolenj ugotavljamo v tem železarskem podjetju največ primerov bolezni srca in ožilja ter dihalnih organov. Med poklicnimi boleznimi je bila nekoč na prvem mestu silikoza, danes pa je ni zaradi fluktuacije delavcev.

Do nezgod oziroma bolezni v zvezi z delom pride tudi zato, ker delavci sami premalo pazijo na svoje zdravje in telo.

Opazamo, da je vedno več subjektivnih faktorjev kot objektivnih. Delavce poučimo o poklicnih boleznih in o varnostnih ukrepih že na uvajalnih seminarjih. Toda te informacije sčasoma zbledijo, kar pomeni, da je še premalo varnostne vzgoje.

Služba zdravstvenega varstva v podjetju mora zaradi teh okoliščin:

S primarno prevencijo preprečevati nezgode in poklicna obolenja; s sekundarno prevencijo pa nuditi izdatno in strokovno prvo pomoč, ki naj lajša bolečine, rešuje življenja oziroma preprečuje invalidnost.

Vedno je treba upoštevati, da je nezgoda lahko v mnogih primerih posledica akutnih in kroničnih bolezni.

Stalno je opazovati ljudi z znanim krvnim pritiskom ter s povečanim bazalnim metabolizmom.

Mnogo »nezgodnikov« je labilnih ali pa so psihopati.

Veliko nezgod ima svoj vzrok v slabi organizaciji dela; posledica takšnega »reda« je preutrujenost. Zaradi preutrujenosti nastopijo netočni telesni gibi in neskladnost pri izvajanju dela.

Razen medicinskih indikacij moramo upoštevati tudi faktorje delovnega okolja. Pri tem se moramo pogostokrat vprašati ali je delo zdravo in varno.

Nezgode nastajajo tudi zato, ker delovnemu človeku ne ustrezajo norme za optimalne temperature na delovnih mestih. Težave so v tem, ker so tehnološki postopki takšni, da optimalna temperatura ne more biti od 16 do 21°C, ko se delavec najbolje počuti.

Med potencialne nevarnosti moramo prištevati nezdravo industrijsko mikroklimo, to je: vlago, vročino, sevanje, pline, kovinske pare in prah.

Do nedavnega še nismo poznali nove nevarnosti v mehaniziranih obratih. Pojavila se je »vibracijska bolezen« kot značilna poklicna bolezen.

Pri nekaterih strojih in orodjih nastajajo vibracije v taki meri, da so takojšnji preventivni ukrepi nujno potrebni.

V metalurških obratih še imamo dva neugodna pojava: slabo razsvetljavo in ropot.

Povsod najdemo prenizek odstotek naravne in umetne svetlobe. Ropot (šum in trušč) doseže pri določenih opravilih preko 100 db, kar povzroča nervoznost in postopno slabšanje sluha.

Poklicne bolezni in okvare so obolenja, ki nastanejo redno, izključno ali vsaj pogosto ter v velikem številu pri delavcih ene poklicne skupine pri opravljanju določenega dela ali pri izvrševanju določenega poklica.

Poklicne bolezni so posledica poklicnih škodljivosti pri delu na primer:

a) škodljivosti zaradi nenaravnih pogojev pri delu,

b) škodljivosti v zvezi s proizvodnim in tehnološkim postopkom,

c) škodljivosti zaradi slabih zdravstveno-tehničnih pogojev pri delu.

Pri nas je najbolj značilna poklicna bolezen pneumokonioza. Sledijo zastrupitve s svincem in poklicna naglušnost. Bolj redke poklicne bolezni pa so še zastrupitve z ogljikovim monoksidom, poklicna bronhialna astma in poklicna okvara sklepov.

Iz higienskih, zdravstvenih in socialnih razlogov so poklicne bolezni pomembne zato, ker delavec žrtvuje svoje zdravje družbeni skupnosti.

Naraščanje in upadanje poklicnih bolezni je odvisno od prizadevnosti tehničnih kadrov tovarne za izboljšanje delovnih pogojev.

Periodične preglede delavcev na zdravju škodljivih delovnih mestih je potrebno opraviti v predpisanih rokih.

Obseg periodičnega pregleda mora biti v celoti prilagojen industrijskim škodljivostim, katerim je delavec pri delu izpostavljen.

Periodični zdravniški pregledi se morajo opraviti vsakih 3, 6, 12 in 24 mesecev, periodični pregledi delovnega okolja pa najmanj dvakrat na leto, to je v poletnih in zimskih mesecih. Pri izredno škodljivih delih moramo pregledovati delovno okolje stalno.

Periodične preglede delovnega okolja je danes možno doseči le z znanstveno utemeljeno analizo delovnega okolja in merjenjem. Na osnovi dobljenih rezultatov iz analize zahtev ali pogojev delovnega okolja in analize zdravstvenega stanja delavcev, zaposlenih na zdravju škodljivih delovnih mestih ali delih, opravimo takojšnje sanacije delovnega okolja.

Za konec pa še ena resnica:

»Vsako življenje je svojstven roman, v katerem je zapisano, da ne mine brez bolezni, bolečin in duševnih travm.«

Pogled na naše strehe

OSVIN PEČAR

Po dobrih dvaintridesetih letih neumornega dela med šamotarji v Štorah, je odšel v resnično zaslužni pokoj vodja in organizator proizvodnje, zadnja leta pa samostojni tehnolog v tej stroki, tovariš Osvin Pečar. Samo ti isti njegovi sodelavci, ki poznajo izredno težke pogoje dela v tem zastarelem obratu, zlasti še pred izboljšavami, ki so bile izvršene šele v povojnih letih, znajo ceniti zasluge tovariša Pečarja za zadovoljivo obratovanje šamotarne ob ogromnih težavah in dostikrat komaj premagljivih ovirah.

V letu 1935 je pričel delati kot asistent za proizvodnjo v barakah, kjer so vladale izredno težke razmere, kjer so v nevzdržnih delovnih pogojih delavci vendarle potrpežljivo vzdržali, saj ni bilo lahko drugje iskati zasluska. V asistentu proizvodnje, prizadevnemu tehniku Pečarju, ki je znal ravnati z ljudmi pa so našli vodnika in človeško čutečega strokovnega delavca, v katerega so imeli veliko zaupanje. V letih težkih preizkušenj za zavedne Slovence, med nemško okupacijo se je moral tovariš Pečar umakniti iz Štor in je od leta 1942 do 1945 delal pri zasebnem delodajalcu v Ljubljani. Toda že 1. julija 1945 se je vrnil med svoje šamotarje v Štore in kmalu prevzel odgovorno mesto obratovodje, kjer je zavzeto delal kot šamotarski strokovnjak do konca novembra 1969, od 1. decembra t. l. pa kot samostojni tehnolog, dokler ni bil konec aprila letos invalidsko upokojen.

Najbrž so prav tri posebne odlike njegovega značaja doprinesle k delovnim uspehom šamotarskega kolektiva v Štorah, iznajdljivost, skromnost in potrpežljivost, posebno pa še človeško čuteč značaj, posluš za težave delavcev, ki so delali v izredno težkih, zdravju škodljivih pogojih, posluš tudi za njihove zasebne težave.

S takimi potezami značaja pa se je uveljavil tudi v razvoju in utrjevanju samoupravnih načel v gospodarstvu, na delovnem mestu v enoti in v organih samoupravljanja. Navezan je bil na svoj kolektiv in člani kolektiva so bili navezani nanj, spoštovali so ga, kakor so ga spoštovali strokovni sodelavci v železarni in daleč izven nje.

Na zastarelih napravah je z minimalnimi investicijami pripomogel k stalni rasti proizvodnih

uspehov in je v najbolj kritičnih povojnih letih ustvaril bazo za oskrbovanje z ognjevzdržnim materialom, predvsem slovenske črne in barvaste metalurgije, ter ostalih porabnikov na področju SR Slovenije in izven naše republike. Postal je priznan jugoslovanski šamotarski strokovnjak, katerega zamisli in nasveti so bili upoštevani na vseh merodajnih forumih.

Spadal je med tiste strokovnjake, ki so nesebično in izredno prizadevno ustvarjali, snovali, žrtvovali veliko prostega časa za izboljšave in olajšanje težkega dela v nezavidljivih razmerah šamotarskih delavcev.

Za svoje neutrudno delo kot strokovnjak in prispevek k uveljavljanju samoupravljanja v proizvodnih razmerah, je bil tovariš Pečar lani nagrajen s Šlandrovo nagrado od občinske skupščine Celje.

S tisočerimi nitmi je povezan z delom in ustvarjanjem šamotarjev, s celotnim železarskim kolektivom v Štorah, zato lahko pričakujemo, da bo s svojimi nasveti in izkušnjami še rad sodeloval s kolektivom, kjer je prebil toliko delovna leta.

Eno pa je gotovo, kot strokovnjak, kot organizator proizvodnje in kot izreden tovariš z lepimi človeškimi potezami značaja, bo še vedno ostal nam vsem drag in spoštovan. Želimo mu, da bi kar najlepše preživljal leta zaslužene počoja, če bo sploh znal mirovati in uživati leta počitka. R. U.

Nova organizacija zdravstvenega varstva

Začetki organizirane zdravstvene službe za aktivno populacijo na celjskem področju segajo v času po letu 1950, ko so se za posamezne večje gospodarske organizacije formirale posebne zdravstvene enote, imenovane sprva sektorske, kasneje obratne ambulate. Tako je nastala OA Cinkarne, nekoliko kasneje pa še OA tovarne emajlirane posode, Ingrada in Metke. Značaj dela teh ambulant sprva skoraj ni presegal tako imenovane prednostne ordinacije za člane kolektivov, torej predvsem čisto kurativne dejavnosti, sicer so pa tudi deloma organizacije same zlasti želele kurativno zdravstveno dejavnost za svoje člane in poostreno kontrolo bolniškega staleža. Miselnost o preventivni zdravstveni dejavnosti zlasti na področju varstva delavcev je bila šele na pohodu in se je morala nenehno spoprijemati z naštetimi objektivnimi in pa tudi subjektivnimi ovirami. Šele vse bolj osvajačja zavest dolžnost varstva pri delu nasploh odkriva fundamentalni pomen zdravstvenega varstva pri delu: tehnik in zdravnik sta se našla na skupnem področju in bosta odsej neločljiva sodelavca. Odkritje in priznanje pomenov zdravstvenega varstva pri delu daje zdravstveni službi v tej aktivnosti neslutene razsežnosti in možnosti akcije. Povsod po svetu pospešeno razvijajo to obliko zdravstvene dejavnosti in žanjejo izredne uspehe.

Pri nas v Celju je prvi rezultat tako osvojene zavesti bil v formiranju Ambulante za poklicne bolezni leta 1958, leta 1961 pa že strokovno močne organizacije Oddelka za medicino dela, ki je poleg odkrivanja poklicne patologije bil sposoben in relativno dobro opremljen za izvajanje funkcionalne diagnostike kardio-respiratornega in muskularnega sistema. Za tiste čase in leta za tem je ta oddelek predstavljal strokovno izredno pomembno institucijo v razvoju aktivnega zdravstvenega varstva delovne populacije in mu gre priznanje, da je s svojim delom postavil čvrste temelje službi medicine dela nasploh.

Razvoj zdravstvene službe pa je z leti ustaljeni okvir Oddelka za medicino dela prerasel, saj je terjal novo metodiko dela in aktivno zajetje znatnega dela populacije: od industrijskega delavca do športnika, od delavca v kmetijstvu do voznika motornih vozil; zahteval je ne le registracijo zdravstvenega stanja delavca, kar je pretežno bila domena oddelka za medicino dela, marveč formiranje enotne službe aktivnega zdravstvenega varstva delovne populacije za regionalno področje, službe, ki bo s svojimi specialnimi enotami po skupnem nedeljivem programu in enotni strokovni doktrini ter metodiki dela kontinuirano spremljala delovnega človeka v vsej njegovi socialno-medicinski situaciji: ga usmerjala v zdrav in za njega primeren poklic, ga varovala invalidnosti, ga pa tudi v primeru potrebe ustrezno medicinsko in delovno rehabilitirala. V kompleksu zdravstvene dejavnosti predstavlja zdrav-

stveno varstvo delovne populacije zanesljivo tako pomembno področje, da utegne zanemarjanje in omalovaževanje te oblike zdravstvenega varstva v dobi industrijske ekspanzije imeti za družbo in za našo nacionalno skupnost usodne posledice. Zato je zadnja leta tudi v naši republici pospešena akcija za formiranje dokončne podobe medicine dela od republiškega instituta, ki naj predstavlja strokovni vrh, do razvitih oblik operativne službe zdravstvenega varstva delavcev po posameznih zdravstvenih domovih. Sleherni zdravstveni dom je dolžan organizirati službo zdravstvenega varstva delavcev na strokovno dostojni višini, kar je tudi pogoj za verifikacijo zavoda. Tudi republiški bivši zdravstveni center je bil mnenja, naj bo služba medicine dela organizirana le v sklopu zdravstvenega doma in da ostale izvenhospitalske zdravstvene organizacije te službe naj ne organizirajo. Svet za zdravstvo občine Celje je že večkrat zelo konkretno razpravljalo o usodi službe medicine dela na celjskem območju in sklenilo, da naj se ta služba v celoti organizira v sklopu Zdravstvenega doma Celje ter priporoči pripojitev oddelka za medicino dela ZZV Celje k formirani službi zdravstvenega varstva v Zdravstvenem domu Celje. Vodstvo Zdravstvenega doma Celje se je že dalj časa pogovarjalo z oddelkom za medicino dela o tem, da sle ta oddelek v celoti pripoji formirani ustrezni službi pri zdravstvenem domu. Dogovori z upravo ZZV in s predstavniki samoupravnih organov so privedli do zaključka, da je po zakonskih, strokovnih in družbenih stališjih logična pripojitev oddelka za medicino dela k ustrezni službi Zdravstvenega doma Celje.

Dispanzer za medicino dela je zdravstvena organizacija na sedežih občin z nalogo, da se poleg obratno-ambulantne dejavnosti za posamezna podjetja bavi tudi z zdravstvenim varstvom postrtnikov in živlcev za posamezno občino ter opravlja preglede pred sprejemo mna delo za tiste delovne organizacije, ki nimajo svojih obratnih ambulant.

S predloženo organizacijo bo perspektivno možno zajeti v aktivno zdravstveno varstvo približno 40.000 delavcev celjske zdravstvene regije, predvsem tistih, ki delajo na za zdravje nevarnejših delovnih mestih ali ki kakorkoli zahtevajo poostreno zdravstveno zaščito.

Zdravstveni dom Celje, ki pokriva regionalno področje osmih občin, je svojo podobo po triletnem krčevitem razglabljanju zdaj dokončno oblikoval; organizacijo je namreč izvedel po strokovnih službah. V tej podobi ima služba za zdravstveno varstvo delavcev eno od pomembnih mest. V osnovi je taka organizacija zdravstvenega doma zdaj dokončno dolgoročna, do umestnih sprememb pa bo prišlo le iz opravičljivih razlogov v smislu intenzivnejšega postavljanja in izvajanja delovnega programa posameznih strokovnih služb.

Obnovite prošnje za dodelitev stanovanj!

Glede na pogoste kadrovske spremembe v podjetju ter novo sprejeti Pravilnik o kreditiranju stanovanjske izgradnje ter dodeljevanju stanovanj je potrebno ponovno točkovati vse prošnje za dodelitev stanovanj. Ker pa so številni prošilci za dodelitev stanovanj medtem svoje stanovanjske probleme rešili že na drug način, dosti jih je pa od prošelj praktično že odstopilo, ne da bi to svojo odločitev sporočili komisiji za dodeljevanje stanovanj, naproša tajnik Komisije za dodeljevanje stanovanj vse člane delovnega kolektiva železarne Štore, da obnovijo svoje prošnje.

Prosilci za dodelitev stanovanj naj obnovijo prošnje do 15. junija. Za morebitne informacije se obrnite na tajnika komisije, ki bo na razpolago od 1. do 15. junija vsak dan od 6. do 8. ure. Za vsakogar, ki v tem času ne bo obnovil prošnje, se bo smatralo, da ne zahteva več stanovanja, da odstopa od prošnje in se ga bo izločilo iz evidence.

KADROVSKE VESTI

V mesecu aprilu 1971 so bile naslednje kadrovske spremembe v naši delovni skupnosti

IZ JLA SO SE VRNILI:

JAZBINŠEK JANEZ, strojni ključavničar, energetski obrat; ŠARLAH MARJAN, strojni ključavničar, mehanična delavnica; TOVORNIK FRANC, šofer, avtomobil; ABRAM EMIL, strugar, mehanična delavnica; VIZJAK MIHAEL, elektromehanik, elektroobrat; ROŽMAN DUŠAN, obratni električar, elektroobrat; BURČIČ ALOJZ, strojni ključavničar, mehanična delavnica; REBRICA IGNAC, elektromehanik, energetski obrat; REZAR JANEZ, strojni tehnik, mehanična delavnica; NOVAK MARTIN, strojni ključavničar, valjarna.

NOVI CLANI DELOVNE SKUPNOSTI:

V delovno enoto livarna valjev so bili sprejeti: ZAFRAN ANDREJ, FIDLER DRAGOMIR, STOJANOVIC LJUBOMIR, HADŽIČ EDHEM, ALIŠEHOVIČ ISMET, VEBIČ ZAHIR, ROBIČ FRANC — vsi delavci. V kemični laboratorij: JEREŠ MARJANA — delavka. V valjarno: KRIŽNIK IGNAC, delavec. V mehanično delavnico: KRIŽNIK BRANKO — delavec. V šamotarno: POBREGAR ALBIN, HRASTNIK DRAGO, ARZENŠEK RADO — vsi delavci. V obdelovalnico valjev: FRIDL JOŽE, PK strugar, VREČAR ALBIN, strugar. Na ekspedit: STRNAD IVAN, delavec. Na promet: KRAJNC EDVARD, delavec; na elektroplavž MARCEN JOŽEF, delavec; v energetski obrat KRIŽANEC ADOLF, urar; v komunalni oddelk MARKOVIČ STANISLAV, delavec. V finančni sektor GORNIK ZDENKA, prodajalka; na elektroplavž TOPLIŠEK STANKO, delavec. V kadrovski sektor maturant gimnazije JANEŽIČ FRANC, kot pripravnik; ŽUGELJ RUDI, dipl. pravnik v splošnem sektorju.

PO LASTNI ŽELJI SO ODSLI IZ PODJETJA:

FLIŠ DRAGOTIN, strojni tehnik iz valjarne; NOVAK EDVARD, PK livar iz valjarne; BITENC ANTON, tehnični risar iz UOS; SPINGLER IRENA, ekonomski tehnik iz livarne sive litine, MASTNAK JOŽE, gradbeni tehnik iz UOS; GUČEK MILAN, elektromehanik iz elektroobrata; ŠEŠEKO DANICA, kmetijski tehnik iz obračunske službe.

SAMOVOLJNO SO PREKINILI DELOVNO RAZMERJE:

VREČKO JOŽEF, premikač iz prometa; RITOVŠEK STANISLAV, delavec iz valjarne; NAPRET MARJAN, livar iz razvojnega oddelka; VREČAR IVAN, strugar iz obdelovalnice valjev; BELAK MARIJA, delavka iz komunalnega oddelka, KUNŠTEK DRAGO, delavec iz valjarne; ŽVEGLAR EMIL, delavec iz prometa; TOPLAK FRIDERIK, delavec iz livarne valjev; RACMAN ANTON, delavec iz elektroplavža; VNUČEC FRANJO, delavec iz ekspedita; VODEB EDVARD, de-

lavec iz ekspedita; OTOREPEČ SLAVKO, delavec iz elektroplavža; CENTRIH SREČKO, delavec iz valjarne; LENART DARKO, delavec iz šamotarne; BREZINŠČAK BORIS, obratni električar iz elektroobrata; GORIŠEK ZDRAVKO, delavec iz šamotarne; PUŠNIK KARL, delavec iz valjarne.

NARASCAJ V DRUŽINI SO DOBILI:

TURNŠEK JOŽE iz mehanične delavnice, KOLAR MILAN iz jeklarne, GOBEC MAKSIMILJAN iz valjarne, SELIČ ANTON iz jeklarne, STARKL FRANC iz va-

ljarne, PETEK BOGDAN iz mehanične delavnice, PETELINŠEK JOŽE iz obdelovalnice valjev, KNAPFELC MIRKO iz livarne sive litine.

ČESTITAMO!

NA NOVO ŽIVLJENJSKO POT SO STOPILI:

RESMAN RUDI iz obdelovalnice valjev, MURKO LEOPOLD iz valjarne, KANDUŽER STANE iz valjarne, FENKO JOŽE iz livarne sive litine, PAHOLE ALOJZ iz valjarne, STRAŠEK IVAN iz jeklarne.

Na novi življenjski poti jim želimo obilo družinske sreče!

v Železarni Štore — na prometu, kjer je opravil razne tečaje. Zaposlen je bil na raznih delovnih mestih, od leta 1959 dalje pa kot žerjavovodja tirnega žerjava in to vse do 29. 4., ko je bil zaradi slabega zdravstvenega stanja invalidsko upokojen.

NAŠI UPOKOJENCI

JAGER JOŽEF, rojen 2. marca 1911 v Goričici pri Sentjurju, kjer še sedaj stanuje, po poklicu kolar. Leta 1925 se je izučil kolarskega poklica pri svojem očetu, kjer je tudi pozneje delal nekaj časa. V tej stroki je delal ves čas — pretežno kot samostojni obrtnik, septembra 1959. leta pa je sklenil delovno razmerje z Železarno Štore. Razporejen je bil v gradbeni oddelk — tesarsko delavnico, kjer je delal do 15. aprila t. l., ko je bil invalidsko upokojen.

AVŽNER VIKTOR, rojen 4. aprila 1914 v Čretu pri Celju, sedaj stanuje v Štoreh. Po poklicu je strojevodja. Najprej se je zaposlil v Tovarni emajlirane posode Celje, kjer je delal dve leti. Nato je delal pretežno kot dninar pri kmetih in to do leta 1938, ko je odšel na odslužitev vojaškega roka. Po vrnitvi iz JLA je bil nekaj časa doma. Med vojno je delal v raznih krajih ter se priučil poklica strojni ključavničar.

Po vojni je delal najprej na občini, nato pa v tovarni usnja Konjice. Leta 1950 se je zaposlil v Železarni Štore. Najprej je bil razporejen v mehanično delavnico, nato pa na promet, kjer je bil najprej kot kurjač, nato pa kot strojevodja in v tem poklicu je delal vse do upokojitve, to je

19. aprila t. l., ko je bil invalidsko upokojen.

MAJORANC IVAN, rojen 18. 11. 1931 v Kompolah nad Štorami, kjer še danes stanuje. Do 3. 2. 1948, ko se je prvič zaposlil v Že-

lezarni Štore, je delal doma na posestvu. V železarni je bil razporejen na promet, kjer je delal ves čas. V času od 1959 do 1961 je delal pri Ingradu Celje in Tovarni emajlirane posode. Ponovno se je zaposlil v naši delovni skupnosti 3. 5. 1961 na prometu, kjer je opravil tudi tečaj za avtogeneza rezalca. Dne 12. 4. 1971 pa je bil invalidsko upokojen.

PEČNIK LUDVIK, rojen 18. 8. 1921 v Pristavi, sedaj stanuje v Celju. Njegova prva zaposlitev je

bila pri privatniku, kjer je delal od 1937 do 1943. Dne 28. 4. 1946 se je zaposlil v Železarni Štore v obratu jeklarni, kjer je delal ves čas in v glavnem bil razporejen na delovno mesto topilniškega pomočnika. Dne 29. 4. t. l. je bil zaradi slabega zdravstvenega stanja invalidsko upokojen.

STOJAN JOŽE, rojen 28. 2. 1916 v Zlatečah pri Sentjurju, kjer še sedaj stanuje. Že leta 1939 se je zaposlil v Železarni Štore in delal do leta 1941 — s krajšimi presledki. Leta 1941 do 1945 je delal v tovarni avionov Hamburg. Dne 1. 8. 1945 se je ponovno zaposlil

ZAHVALA

Spodaj podpisani upokoenci se najlepše zahvaljujemo članom kolektiva obrata promet za prijeten poslovlilni večer. Zahvaljujemo se za poslovlilne besede obratovodje in delovodij, kateri so nam v imenu kolektiva zaželeli še mnogo prijetnih let v pokoju ter za darila sodelavcev, ki nas bodo spominjala na čase, ko smo še skupaj delali v lepih, včasih pa tudi težkih časih.

Kolektivu obrata promet želimo pri nadaljnjem delu obilo uspehov z željo, da bodo vse naloge, katere se postavljajo pred njih uspešno izvrševali.

Avžner Viktor, strojevodja,
Stojan Jože, žerjavovodja,
Hrastnik Štefan, kurjač.

ZAHVALA

Ob prerani izgubi drage žene Anice JUROVIČ se prav prisrčno zahvaljujem vsem znancem, prijateljem, sorodnikom, sosedom, ki so jo tako številno pospremili na njeni zadnji poti, z njo sočustvovali, ji darovali cvetje.

Prisrčna hvala za vse storjene obiske v času njenega zdravljenja v bolnici ter za moralno pomoč v času njenih zadnjih delovnih ur. Lepa hvala za sodelovanje »Svobodi« Štore — godbi na pihala.

Posebna zahvala vsem sodelavcem in sodelavkam in vodilnemu osebju iz UOS za njihovo sočustvanje in polno udeležbo pri obiskih in pogrebni svečanosti ter tovarišu Zagoričniku za ganljivi poslovlilni govor.

Žalujoci mož in ostalo sorodstvo

ŠTORSKI ŽELEZAR. Glasilo delovnega kolektiva Železarni Štore — Izhaja vsak mesec — Odgovorni urednik Stane Ocvirk — Urednik Rudolf Uršič — Uredniški odbor: dipl. ing. Janez Barborič, Friderik Jernejšek, Anton Mackošek, Rajko Markovič, Stane Ocvirk, Stane Sotler, Rudolf Uršič, dipl. ing. Niko Zakonjšek in Ivan Zmahar — Tisk CETIS grafično podjetje Celje — 1971